

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Satu Sinkkonen-Suomalainen

MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITON KYMEN PIIRIN KOUVOLAN
ALUEEN AMMATILLISTEN PERHEPALVELUIDEN KEHITTÄMISHAASTEET

Opinnäytetyö 2014

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

SINKKONEN-SUOMALAINEN, SATU

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin Kouvolan alueen ammatillisen perhetyön kehittämishaasteet

Opinnäytetyö

45 sivua + 4 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Virve Remes

Toimeksiantaja

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piiri ry

Huhtikuu 2014

Avainsanat

kolmas sektori, palvelusetelit, perhetyö

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää, millaisena yhteistyökumppanina Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin ammatillisia perhepalveluita pidetään palvelua tilaavien tahojen puolelta. Tutkimuksen tavoitteena oli myös kartoittaa, millaisia lapsiperheille suunnattuja palveluita heidän kannattaa tulevaisuudessa tuottaa, jotta palveluiden tarjonta ja tarve kohtaisivat.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus. Tutkimus toteutettiin teemahaastattelulla. Tutkimusaineistona käytetyt teemahaastattelut kerättiin keväällä 2014. Teemahaastatteluun osallistui kolme Kouvolan kaupungin työntekijää sekä yksi järjestön edustaja. Yhdeltä Kouvolan kaupungin työntekijältä sain kirjallisen vastauksen. Vastaukset analysoitiin teemoittain.

Tutkimustuloksista selvisi, että Mannerheimin Lastensuojeluliittoa pidetään arvostettuna ja haluttuna yhteistyötahona. Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden palvelujen tarjontaa pidettiin laajimpana kolmannen sektorin tai yksityisen puolen tarjoajista Kouvolan alueella. Tutkimuksessa kävi ilmi, että lasten ja nuorten tukihenkilöiden tarve on kasvava.

Tutkimuksesta saadun tiedon avulla Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden palvelutarjontaa osataan kehittää tulevaisuutta ajatellen oikeaan suuntaan. Se saa myös tietoa, millaisena yhteistyökumppanina sitä pidetään ja miten se voisi kehittää yhteistyötään Kouvolan kaupungin yhteistyötahojen kanssa.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Services

SINKKONEN-SUOMALAINEN, SATU

Challenges on Developing Professional
Family Services of Mannerheim League For
Child Welfare in Kouvola Region

Bachelor's Thesis

45 pages + 4 pages of appendices

Supervisor

Virve Remes, Senior Lecturer

Commissioned by

Mannerheim League For Child Welfare Kymi
area Ltd

April 2014

Keywords

third sector, service vouchers, family work,

The purpose of this study was to find out what kind of partner is professional family work of Mannerheim League For Child Welfare considered according to those who order their services. The aim of this study was also to find out what kind of services for families with children they would produce in the future so that supplies and needs could meet.

The study is a qualitative research. The research was made by using themed interviews which were collected in spring 2014. Four Mannerheim League For Child Welfare cooperation partners at Kouvola city organization and one representative from organization were interviewed. One person who was given an interview request, answered in writing. The research material was analyzed by using the professional method of material-based themes.

The research results showed, that Mannerheim League For Child Welfare organization is very respected and wanted cooperation partner. The selection of Kymi area's professional family work services were the widest compared to other third sector or private providers in Kouvola area. The research also showed that there is growing need for support person for children or youth.

This research gave for the professional family work of Mannerheim League For Child Welfare in Kymi area the knowledge how they can improve their services to the right direction in the future. They also got to know how others see them as a cooperation partner and how they can develop their cooperation with Kouvola city.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIIITTO	7
	2.1 Kymen piiri	8
	2.2 Kymen piirin Kouvolan alueen paikallisyhdistysten toiminta	9
3	LAPSIPERHEIDEN PALVELUT KUNNISSA	10
	3.1 Palveluiden järjestäminen ja rahoitus	10
	3.2 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutos	11
	3.3 Valtakunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon linjauksia	12
4	KOUVOLAN KAUPUNGIN HYVINVOINTIPALVELUT	13
	4.1 Kouvolan kaupungin lapsiperheiden palveluohjaus	14
	4.2 Tarpeiden mukaiset palvelut	14
5	KOLMAS SEKTORI	16
6	PALVELUSETELI	17
7	PERHETYÖ	19
8	KYMEN PIIRIN AMMATILLINEN PERHEPALVELU	20
	8.1 Perhetyö	21
	8.2 Ryhmämuotoinen perhetyö	22
	8.3 Tehostettu perhetyö	22
	8.4 Vammaisen ja pitkäaikaissairaana lapsen hoito	22
	8.5 Lasten ja nuorten tukihenkilötyö	23
9	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	23
10	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	25
	10.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	26

10.2 Tutkimusmenetelmä	26
10.3 Aineiston käsittely	27
11 TUTKIMUSTULOKSET	28
11.1 Yhteistyö	28
11.2 Perheiden palaute	30
11.3 Työntekijöiden koulutustausta	32
11.4 Palveluiden tarve tulevaisuudessa	33
11.5 MLL:n Kymen piirin vahvuudet palvelujen tuottajana	35
12 JOHTOPÄÄTÖKSET	36
13 POHDINTA	39
LÄHTEET	41
LIITTEET	

Liite 1. Kouvolan hyvinvointipalveluiden kasvun ja oppimisen sekä lapsiperheiden tukemisen kaavio

Liite 2. Kouvolan kaupungin ja MLL:n Kymen piirin Kouvolan alueen paikallisyhdistysten lapsiperheiden palvelutarjonta

Liite 3. Kirje haastateltaville

Liite 4. Teemahaastattelun kysymykset

1 JOHDANTO

Lapsiin ja nuoriin panostaminen on sijoittamista tulevaisuuteen. On viisasta tukea myös niitä lapsia ja nuoria, joiden kasvua uhkaavat erilaiset riskitekijöiden kasaantumiset. Kunnilla on kuitenkin kiusaus säästää vaikeina taloudellisina aikoina myös lasten ja nuorten palveluista. Säästötoimia voidaan kohdentaa muun muassa neuvolotoimintaan, päivähoidon, kouluihin ja oppilashuoltoon. Tehdyt tutkimukset kuitenkin osoittavat, että nämä palvelut tukevat lasten ja nuorten kasvua, perheiden pärjäävyyttä ja vähentävät nuorten syrjäytymisen riskejä. Lasten ja nuorten hyvinvointiin sijoittaminen on taloudellisesti tehokasta. Näiden palveluiden kehittäminen ja niiden toimimaan saattaminen keskenään ja vanhempien kanssa on viisasta kuntapolitiikkaa. (Salmi, Mäkelä, Perälä & Kestilä 2012, 1.)

Kuntien lapsiperhepalvelut ovat rapautuneet muun muassa 1990-luvun laman seurauksena. Keväällä 2014 hallitus päätti leikata lapsilisiä. Kolmannen sektorin merkitys palvelujen tuottajana korostuu, vaikka kuntien velvollisuus tulee jatkossakin olemaan lakisääteisten palveluiden hoitaminen. Mannerheimin Lastensuojeluliiton toiminnan tarkoituksena on rikastuttaa ja täydentää kuntien palveluita. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin tavoitteena on olla haluttu yhteistyökumppani ammatillisten perhepalveluiden tuottajana. Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää, millaisena yhteistyökumppanina Kouvolan kaupungin toimijat kokevat Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin ammatillisten perhepalvelut. Lisäksi haluttiin selvittää, miten Kymen piiri voisi kehittää palveluitaan, jotta tarpeet ja tarjonta kohtaavat tulevaisuudessakin.

Opinnäytetyössäni käsittelen kuntien vastuuta palvelujen tuottajana, sekä kolmannen sektorin muuttuvaa roolia palveluiden tuottamisessa. Tutkimukseni on laadullinen. Aineiston keräsin teemahaastattelulla. Haastattelin Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden yhteistyökumppaneita Kouvolan kaupungin organisaatiossa sekä yhtä järjestöpuolen edustajaa. Haastatteluun osallistuneet Kouvolan kaupungin yhteistyökumppanit edustivat vammaispalvelua, omaishoidon yksikköä sekä lasten ja nuorten palveluja. Tein kaksi haastattelua yksilöhaastatteluna ja yhden haastattelun tein ryhmähaastatteluna (kaksi henkilöä). Yksi henkilö vastasi kirjallisesti.

2 MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry eli MLL on avoin valtakunnallinen kansalaisjärjestö. MLL koostuu kymmenestä piirijärjestöstä ja paikallisyhdistyksistä. Vuoden 2012 lopussa paikallisyhdistyksiä oli 565 ja niiden jäsenmäärä oli 93 090 jäsentä. (MLL 2014a, 8.)

MLL on perustettu vuonna 1920. Sillä on siis pitkät perinteet lasten ja perheiden asioiden puolestapuhujana suomalaisessa yhteiskunnassa. Kouluneuvos Erik Mandelin ja dosentti Arvo Ylppö olivat tärkeässä roolissa järjestöä perustettaessa. He olivat tehneet järjestölle ohjelman lokakuussa 1920. Siinä todettiin, että lapsia tulee kohdella hyvin ja että kaikilla lapsilla on oikeus asiantuntevaan huoltoon. MLL:n ensimmäisenä tehtävänä oli taistella imeväiskuolleisuutta vastaan. Herra Ylppö halusi kiinnittää huomiota myös asuinolosuhteisiin ja hygieniaan. (MLL 2014b.)

MLL on eri vuosikymmeninä tehnyt työtä lapsiperheiden hyväksi ja kiinnittänyt huomiota lasten hyvinvointiin Suomessa. Lastenlinnassa Helsingissä aloitti Suomen ensimmäinen lastenneuvola 1922. Lastenneuvolat yleistyivät MLL:n alajärjestöjen kautta ja neuvoloiden ylläpito siirtyi kuntien vastuulle 1940-luvulla. Sotien jälkeen MLL osallistui sotaorpojen auttamiseen ja yli 500 terveystalon rakentamiseen ympäri maamme. (MLL 2014b.)

MLL:n toiminnan ydinalueita ovat seuraavat:

- lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja elinolojen edistäminen
- lasten kuulemisen ja osallisuuden edistäminen
- lapsuuden kunnioittaminen ja suojeleminen
- vanhemmuuden arvostaminen ja tukeminen. (MLL 2014a, 8.)

2.1 Kymen piiri

Kymen piiri on yksi kymmenestä MLL:n piiristä. Kymen piirin toiminta-alueet ovat Kymenlaakso ja Etelä-Karjala. Paikallisyhdistyksiä piirissä oli 36 vuonna 2012. Niistä 17 sijaitsi Etelä-Karjalassa ja 19 Kymenlaaksossa. Jäsenmäärä paikallisyhdistyksissä oli 5 476. (MLL 2014c, 3.)

MLL:n merkitys kunnan palvelujen tuottajana kasvaa yhteiskunnan epävarmoina aikoina. Paikallisyhdistysten vapaaehtoisvoimin pitämät perhekahvilat ja kerhot ovat täydentämässä kuntien lapsiperheille suunnattua tarjontaa. Kymen piiri tarjoaa myös ehkäisevää perhepalvelua kuten lastenhoitotoimintaa. MLL:n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiöltä siirtyi 1.1.2013 ammatilliset perhepalvelut piireihin, ja näitä palveluita ollaan nyt vahvasti kehittämässä myös Kymen piirissä. Kymen piirin ammatilliset perhepalvelut tulevat olemaan osana paikallista hyvinvointiverkostoa, ja niiden kehittäminen koetaan tällä hetkellä tärkeäksi. (MLL 2014c, 3.)

Kymen piiri haluaa olla mukana vaikuttamassa lapsi- ja lapsiperheväestöä koskevissa päätöksissä. Piiri on yhteydessä kuntatoimijoihin ja -päättäjiin ja järjestää alueellisia koulutuksia liittyen lapsen oikeuksiin ja lapsivaikutusten arviointiin. Piiri osallistuu myös aktiivisesti erilaisiin kehittämisverkostoihin. Tarkoituksena on luoda moniammatillisia verkostoja sekä kestäviä kuntakumppaneita. (MLL 2014c, 3.)

Kymen piirin piiritoimistossa Kouvolassa työskentelee kolme ihmistä täyspäiväisesti: toiminnanjohtaja, aluekoordinaattori ja perhetoiminnanohjaaja. Kymen piirin ammatillisissa perhepalveluissa työskentelee tuntipalkkaisia hoitajia sekä osapäiväinen ohjaaja. (MLL 2014c, 15.)

Piirin toimintaa rahoitetaan liiton avustuksella, MLL:n kevätkeräyksellä, tuotemyynnillä, Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) avustuksilla ja OK-opintokeskuksen tuella (MLL 2014c, 15). OK-opintokeskus on valtakunnallinen aikuisoppilaitos. Se toimii koulutuksen järjestäjänä 68 valtakunnalliselle kansalaisjärjestölle. OK-opintokeskuksen toimintaan osallistuu potilas- ja kansanterveysjärjestöjä, kasvatus- ja kulttuurijärjestöjä, erityisjärjestöjä sekä neuvonta- ja luontoalan järjestöjä. Näitä kaikkia järjestöjä yhdistää puoluepoliittinen sitoutumattomuus. (OK-opintokeskus.)

2.2 Kymen piirin Kouvolan alueen paikallisyhdistysten toiminta

Piiri organisaation tehtävänä on tukea paikallisyhdistyksiä. Piiri on mukana kehittämässä yhdistysten toimintaa, kouluttaa vapaaehtoisia sekä ohjaa ja antaa tietoa uusista toimintamalleista ja ideoista. Kouvolan alueella on 11 paikallisyhdistystä. Ne ylläpitävät vapaaehtoisvoimin perhekahviloita, vertaisryhmiä, kerhotoimintaa ja kylämummi- ja vaaritoimintaa. (MLL 2014c, 8.)

Perhekahvilat ovat avoimia kohtaamispaikkoja perheille. Ne kokoavat yhteen eri taustoista ja kulttuureista tulevia lapsia, vanhempia ja isovanhempia. Perhekahvilatoiminta tarjoaa vertaisverkostoa pienten lasten vanhemmille. Toisinaan perhekahviloissa vieraillee asiantuntija-alustajia kävijöiltä nousseisiin ajankohtaisiin aiheisiin liittyen. (MLL 2014c, 8.)

Vertaisryhmissä perheet, joilla on samanlainen elämäntilanne, voivat tutustua toisiinsa. Keskustelemalla he etsivät yhdessä ratkaisuja mieltä askarruttaviin asioihin. Kouvolassa vertaistukiryhmiä ovat viime vuonna olleet muun muassa Ipana-kerho lapsen ulkomailta adoptoineille ja Olohuone yhden vanhemman perheille. Kestovaippayhdistyksen kanssa ovat yhdistykset tehneet yhteistyötä vuodesta 2010. (MLL 2014c, 9; MLL 2014d.)

Kouvolan paikallisyhdistyksellä on tällä hetkellä toiminnassa neljä päiväkotia: Putkinotko, Aurinkopoika, Palokangas ja Sarkola. Päiväkotihoidossa on Kouvolan kaupunki siirtynyt palvelusetelien käyttöön 1.8.2013 opetus- ja kasvatustalouden päätöksen mukaisesti. Kouvolan yhdistyksen päiväkodit ovat päiväkotitoiminnan palvelusetelituottaja. (MLL 2014d.)

Yhdistykset järjestävät erilaisia lapsiperheille suunnattuja tempauksia, kuten mm. lastenvaatteiden ja -tavaroiden kirpputoritapahtumia, kesäretkiä ja rusettiluistelua. Anjalassa on joka keskiviikko nuorille suunnattua Nasta – nuokkaritoimintaa. Kerhotoiminnalla tuetaan lasten kasvua ja kehitystä. Yhdistysten kerho- ja harrastustoiminta täydentää kuntien avoimia varhaiskasvatuspalveluja. (MLL 2014d.)

3 LAPSIPERHEIDEN PALVELUT KUNNISSA

Vastuu lasten terveydestä, hyvinvoinnista ja kehityksen tukemisesta on pääasiassa vanhemmilla. Tukea tähän tehtäväänsä he saavat kunnilta ja valtiolta. Näiden tehtävänä on järjestää tarkoituksenmukaiset palvelut lapsiperheille. Vanhempien voimavarojen alentuessa korostuu tuen saannin merkitys näiltä tahoilta. Ennaltaehkäisevien tukitoimien supistaminen on vaikuttanut lasten pahoinvoinnin kasvuun. Lasten ongelmia ei havaita tai niihin ei pystytä puuttumaan ajoissa. Vanhempien voimavaroja kuormittavat tällä vuosituhanella stressi, epävarmuus vanhempana, vanhemmuuden roolin sovittaminen arkielämään, työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen, parisuhdeongelmat sekä vaikeiden tunteiden, kuten suuttumuksen, hallinta ristiriitatilanteissa. (Halme, Perälä & Laaksonen 2010, 17 - 18; Perälä, Halme & Nykänen 2013, 17.)

Kuntien terveys- ja sosiaalipalveluita ollaan nykyisin edelleen vähentämässä. Palvelu- ja rakennemuutos näkyy henkilökunnan kuormittumisena. Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa tehtaiden sulkemiset ovat vaikuttaneet lapsiperheisiin. Pelko työttömyydestä on lisääntynyt. Perheiden tukiverkot ovat ohentuneet, ja yksinäisyys on tullut osaksi perheiden arkea. (MLL 2014c, 3.)

Kansalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen velvoite perustuu perustuslakiin (731/1999). Sen mukaan yksilöllä on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Etenkin, jos yksilö ei itse kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on julkisen vallan autettava häntä. Kuntien järjestämistä vastuusta säädetään sosiaali- ja terveystalouksella koskevista laeista ja laissa sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta (733/1992). (STM 2012a.)

3.1 Palveluiden järjestäminen ja rahoitus

Kuntien tulee järjestää asukkailleen julkiset sosiaali-, terveys- ja kulttuuripalvelut sekä esi- ja perusopetus. Nämä palvelut kunta voi järjestää itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa. Kunnat voivat hankkia palveluita myös järjestöiltä, seurakunnilta tai yksityisiltä palveluntuottajilta. (Perälä ym. 2013, 19.)

Kunnat ja kuntayhtymät käyttävät omiin sosiaali- ja terveystalouksiinsa runsaat puolet kokonaismenoistaan. Vuonna 2011 tämä summa oli lähes 22 miljardia euroa. Me-

not katetaan usealla eri tavalla. Noin puolet menoista saadaan verotuloista, neljännes menoista korvataan maksuista saatavilla tuotoilla ja myyntituloilla ja vajaaseen viidennekseen saadaan valtionosuuksia. Suurimpina menoerinä olivat vuonna 2011 erikoissairaanhoidon, vanhusten ja vammaisten palvelut, perusterveydenhuolto ja lasten päivähoito ja hoidon tuet. (Kunnat.net 2014a.)

Valtionosuusjärjestelmää ollaan uudistamassa osana kuntarakenneuudistusta. Järjestelmää pyritään yksinkertaistamaan ja selkeyttämään. Peruspalvelujen järjestäminen sekä elinolosuhteista johtuvien erojen tasaaminen ovat valtionosuusjärjestelmän tärkeimmät tavoitteet. Kunnan väestön ikärakenne ja sairastavuus ovat jatkossakin valtionosuuksien perustana. Muita kriteereitä laskennallisten kustannusten määrittämiseen ovat asukastiheys, työttömyysaste, vieraskielisyys, kaksikielisyys, saaristoisuus ja koulutustausta. Valtionosuuksien suurus kunnan koko verorahoituksesta vaihtelee eri kuntien välillä 3,7 - 70,1 prosenttia ja osuus kunnan käyttötuloista 2,9 - 61 prosenttia. Kevätistuntokaudella 2014 pitäisi uuden valtionosuusjärjestelmän olla eduskuntakäsittelyssä. Uuden valtionosuuslain on tarkoitus tulla voimaan tammikuussa 2015. (Valtiovarainministeriö 2013.)

3.2 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistus

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksen eli sote-uudistuksen tarkoituksena on taata yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille koko maassa. Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset kasvavat kaiken aikaa, ja näin ollen ne vaikuttava myös eniten kuntien talouteen. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen kunnissa tulee kuitenkin hoitaa tehokkaasti ja laadukkaasti. (STM 2014a.)

Sote-uudistuksen tavoitteena ovat seuraavat:

- edistää hyvinvointia ja terveyttä
- taata yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille
- kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja
- siirtää painopiste ehkäiseviin ja oikea-aikaisiin palveluihin
- vahvistaa peruspalveluja
- turvata henkilöstön osaaminen ja saatavuus
- siirtyä järjestelmä- ja ammattikeskeisyydestä asiakaskeskeisyyteen

- varmistaa toimivat hoito- ja palveluketjut
- purkaa päällekkäisyyksiä
- turvata palvelujen rahoitus. (STM 2014a.)

Sote-uudistuksen tarkoituksena on yhdistää sosiaali- ja terveydenhuolto sekä perus- ja erikoistason palvelut. Monille asiakasryhmille, kuten lapsiperheet, iäkkäät ja työttömät, tämä tulee olemaan tärkeää. Palveluiden järjestämistä vastuuta on sote-uudistuksella tarkoitus saada laajemmalle ja vahvemmalle pohjalle. Kuntalaisten lähi-palveluille ollaankin suunnittelemassa uusia toimintamalleja. (STM 2014a.)

Peruspalveluministeri Susanna Huoviselle luovutettiin 19.12.2013 järjestämislain valmisteluryhmän laatima esitys. Järjestämislaki on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskeva laki. Lakiehdotus on ollut lausuntokierroksella kunnissa tammikuusta maaliskuuhun 2014. Järjestämislaki tullaan säätämään palvelurakennemuutoksen toteuttamiseksi. Lausuntokierroksen jälkeen on lakiesitys tarkoitus viimeistellä. Sen on tarkoitus olla eduskunnan käsittelyssä keväällä 2014 ja tulla voimaan vuoden 2015 alusta. Lain vahvistamisen jälkeen tullaan kuntia kuulemaan sote-alueiden muodostamisesta. Viimeistään vuoden 2017 alussa on sote-alueiden tarkoitus aloittaa toimintansa. (STM 2014a.)

3.3 Valtakunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon linjauksia

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa 22.6.2011 yhtenä tärkeänä teemana on ollut tulo-, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen ja yhdenvertaisuus. Lapsiperheiden kannalta tämä tarkoittaa perhepolitiikkaa, jolla pyritään luomaan lapsille turvallinen kasvuympäristö. Vanhemmuutta tullaan hallitusohjelman mukaan tukemaan ja perheiden palveluja ja etuuksia tullaan kehittämään niin että huomioidaan perheiden erilaiset tarpeet. Varhaiskasvatuspalvelujen ja muiden peruspalvelujen yhteistyötä ja saumattomuutta tullaan edistämään. Perhekeskustoimintaa tullaan laajentamaan perheiden, kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden yhteistyönä. Näillä toimenpiteillä halutaan edistää varhaista puuttumista ongelmiin ja niiden ennaltaehkäisyä. Hallitusohjelmassa luvataan myös kehittää lapsiperheiden kotipalveluja ja matalan kynnyksen palveluja. Tehostetuina toimin pyritään vähentämään huostaanottoja. Lastensuojelun painopistettä siirretään ennalta ehkäisyyn, varhaisiin tukipalveluihin ja

laitosvaltaisuuden purkamiseen. Hallituksen ohjelmassa korostetaan perhekeskeisyyttä. (Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011.)

Sosiaali- ja terveyden huollon kansallinen kehittämisohjelman eli Kaste perustuu Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettuun lakiin (733/1992). Valtioneuvosto vahvistaa sen joka neljäs vuosi. Kehittämisohjelmassa määritetään uudistustyön tavoitteita, ja myös toimenpiteitä niiden saavuttamiseksi. Siinä määritetään myös tulevia keskeisiä lainsäädäntöhankkeita, suosituksia ja ohjelmia. Eriarvoisuuden vähentäminen, sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteiden ja palvelujen järjestäminen asiakaslähtöisesti ja taloudellisesti kestävästi ovat Kaste-ohjelman tavoitteina. (STM 2012b, 13.)

4 KOUVOLAN KAUPUNGIN HYVINVOINTIPALVELUT

Kouvolan kaupungissa hyvinvointipalvelut jaetaan kolmeen eri palveluketjuun. Nämä palveluketjut ovat: kasvun ja oppimisen sekä lapsiperheiden tukeminen, aikuisväestön toimintaedellytysten vahvistaminen ja ikääntyneiden toimintakyvyn tukeminen. (Kouvola 2014a).

Kouvolan kaupungin lasten ja nuorten palvelut jaetaan kolmeen eri osa-alueeseen: elämänpolku, opinpolku ja nuoresta aikuiseksi. Elämän polkuun kuuluvat lapsiperheiden arjen tukeminen sekä lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen. Perheiden varhainen tuki ja perheneuvola sekä varhaiskasvatus kuuluvat lapsiperheiden arjen tukemiseen. Liitteessä yksi on Kouvolan hyvinvointipalveluiden kasvun ja oppimisen sekä lapsiperheiden tukemisen palvelukaavio. (Kouvola 2014b.)

Opinpolkuun kuuluva kasvu, kehitys ja oppiminen eli perusopetus, kasvun ja oppimisen tukipalvelut ja kouluterveydenhuolto. Kasvun ja kehityksen varmistamiseen ja ylläpitoon kuuluvat lastensuojelu ja perhetukikeskus. (Kouvola 2014b.)

Nuoresta aikuiseksi osa-alueeseen kuuluvat koulutuksen ja osaamisen kehittäminen ja nuoren kasvun, kehityksen ja arjenhallinnan tukeminen. Näihin osa-alueisiin liittyvät lukiot, ammatillinen koulutus, opiskeluterveydenhuolto, nuorisopalvelut ja työpaja-toiminta. (Kouvola 2014b.)

4.1 Kouvolan kaupungin lapsiperheiden palveluohjaus

Lapsiperheiden ja nuorten palvelujen ja palvelujärjestelmän tunteminen helpottaa tuen ja palvelujen hankkimisessa. Tarjolla olevista palveluista saadaan tietoa muun muassa kunnan tiedotteista, palvelua tarjoavien verkkosivuilta, paikallislehdistä sekä kunnan toimijoilta puhelimitse tai sähköpostitse. Jotta asiakas saisi kokonaiskuvan palveluista, tarvitsee hän tietoa palvelun sisällöstä, toimintaperiaatteista, kohderyhmästä, hakeutumisesta palveluun, toimintapaikoista ja palvelumaksuista. (Perälä ym. 2013, 67.)

Kouvolan kaupunki on käynnistänyt elokuussa 2013 lapsiperheiden palveluohjauksen. Perheen tai lapsen palvelutarpeen määrittely ja siihen sopiva yksittäinen suunnitelma on palveluohjauksen lähtökohtana. Palveluohjauksen päämääränä on ohjata ja neuvoa lapsiperheitä löytämään oikeat palvelut itselleen. Myös lapsiperheiden kanssa työskentelevät tahot voivat olla yhteydessä palveluohjaajaan. Palveluohjauksella tuetaan lasten ja koko perheen hyvinvointia ja arjessa jaksamista sekä selvitetään perheen palvelutarve ja tarvittaessa laaditaan palvelusuunnitelma. Toiminnalla on tarkoitus vahvistaa peruspalveluita, jotta ne pystyisivät tukemaan lapsiperheitä tehokkaammin. Palveluohjaus on perheille maksutonta ja vapaaehtoista. (Kouvola 2014; Perho 2014, 19.)

4.2 Tarpeiden mukaiset palvelut

Tässä opinnäytetyössä olen ryhmitellyt MLL:n Kymen piirin ja Kouvolan alueen paikallisyhdistysten sekä Kouvolan kaupungin lapsiperheiden palvelutarjontaa seuraavasti: edistävät, ehkäisevät sekä korjaavat palvelut (Liite 2). Jaottelu näihin kolmeen eri palvelumuotoon oli MLL:n esitteessä ”MLL kunnan kumppanina” sekä Perälän, Halmeen ja Nykäsen (2013) oppaassa. Perälän ja kumppaneiden oppaassa oli edistävät ja ehkäisevät palvelut koottu samaan sarakkeeseen, mutta jaoteltu ne kolmeen osaan: arjen tuki ja yhteisöllinen toimita, lakisääteiset universaalit palvelut ja kohdennettu tuki. Tekemässäni kuvassa katkoviiva edistävien ja ehkäisevien palveluiden välissä kuvaa näiden palveluiden voivan olevan edistäviä tai ehkäiseviä. Samaa asiaa kuvaavat myös nuolet eri palveluiden jälkeen. Näiden palveluiden voidaan katsoa kuuluvan molempien palveluiden piiriin.

Edistävät ja ehkäisevät palvelut ovat arjen tukemista, yhteisöllistä toimintaa, lakisääteisiä universaaleja palveluja, opetusta ja kohdennettua tukea. Arjen tuen ja yhteisölli-

sen toiminnan periaatteita ovat avoimuus kaikille tai ne voivat olla suunnattu tietyssä elämäntilanteessa oleville. Ne ovat helposti saatavilla olevia, asiakaslähtöisiä, toimintatavoiltaan osallistavia, voimavaroja vahvistavia sekä leimaamattomia. Tuki viedään lähelle perheitä ja osaksi lapsen ja nuoren kasvu- ja kehitysympäristöä. Toimintatapoja voi olla muun muassa ryhmät, kerhot, kohtaamispaikat, leirit ja perhekahvilat. Palveluja voidaan toteuttaa yhteistyönä järjestöjen, perheiden, vapaaehtoistyöntekijöiden ja seurakuntien kanssa. (Perälä ym. 2013, 55 - 57.)

Lapselle, nuorelle ja perheelle tarjotaan näissä toiminnoissa luottamuksellista yhteisöä, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vastuullisuutta. Kotona olevat vanhemmat saavat aikuiskontakteja, vertaistukea, vaihtelua sekä konkreettista apua ja helpotusta arkeen. Lapset ja nuoret pääsevät osallistumaan mielekkääseen toimintaan sekä voivat harjoitella sosiaalisia taitoja ja erilaisia uusia asioita. Arjen tuki ja yhteisöllinen toiminta antavat myös vaihtoehdon päivähoidolle. (Perälä ym. 2013, 57.)

Lakisääteiset universaalit palvelut järjestetään yhdenvertaisesti koko ikäluokalle, ja ne saavuttavat miltei kaikki lapsuusvuosina. Näitä palveluja on muun muassa äitiys- ja lastenneuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhoito, oppilas- ja opiskelijahuolto sekä päivähoito. Lapset viettävät paljon aikaa kodin ulkopuolella päivähoitossa sekä esi- ja perusopetuksessa. Näillä palveluilla tuetaan lapsen ja nuoren fyysistä ja sosioemotionaalista kehitystä, vanhemmuutta, lapsen, nuoren ja perheen mielenterveyttä, lapsen ja perheen kasvu- ja kehitysympäristöjä sekä lapsen ja nuoren kehitystä ja oppimista. Riittävillä universaaleilla palveluilla voidaan vastata lasten erilaisiin tuen tarpeisiin oikeaan aikaan ja ohjata heidät tarvittaessa muihin palveluihin. (Perälä ym. 2013, 58 - 59.)

Kohdennettu tuki voi olla kestoltaan lyhyt- tai pitkäaikaista. Lyhytkestoista tukea voi olla kotipalvelu esimerkiksi vanhempien sairastuttua äkillisesti, tai perheen kohdatessa kriisitilanteen. Pitempikestoisia erityisen tuen palveluja kohdennetaan usein erilaisille ryhmille. Tällaisia voivat olla yksinhuoltajaperheiden lapsille ja avioeron kokeneille vanhemmille suunnatut ryhmät. Palveluita voidaan kohdistaa myös ryhmille, joiden huolet liittyvät lapsiin, vanhemmuuteen, masennukseen, ahdistukseen, päihteiden käyttöön tai somaattiseen sairauteen. (Perälä ym. 2013, 62.)

Korjaavilla palveluilla pyritään vähentämään ongelmia tai sairautta aiheuttavia tekijöitä sekä pienentämään näiden vaikutusta. Korjaavia palveluita ovat terveydenhuollon erikoispalvelut ja kuntoutus sekä sosiaalihuollon erityispalvelut. Näitä palveluita järjestävät kunnat, kuntayhtymät, yhteistoiminta-alueet, sairaanhoitopiirit sekä yksityiset yritykset ja järjestöt. (Perälä ym. 2013, 65.)

5 KOLMAS SEKTORI

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan usein yritysten, julkisen sektorin eli valtion ja kuntien ja perheiden väliin jäävää sektoria. Kolmannelle sektorille on tunnusomaista voittoa tavoittelematon talous. Kolmannen sektorin tavoitteena on myös edistää hyvinvointia yhteiskunnallisesti, sosiaalisesti ja yhteisöllisesti. (Pihlaja 2010, 21.)

Kolmannen sektorin palvelujen tuottajia on ollut Suomessa kauan. Useiden järjestöjen palvelun tuotanto on käynnistynyt aikaisemmin kuin kuntien vastaava toiminta. Vuosikymmenien kuluessa on monien sosiaalialan järjestöjen toiminta kehittynyt erityisasiantuntemusta tarjoavaksi palveluksi. Näitä erityispalveluita järjestöt tuottavat ja myyvät. Järjestöt voivat tuottaa palveluita yhdessä esimerkiksi kunnan, julkisen sektorin tai Kelan kanssa. Yhteistyö julkisen ja kolmannen sektorin kanssa voi perustua mm. ostopalveluihin, maksusitoumuksiin, yhteistoimintasopimuksiin, palvelusetelijärjestelmään tai järjestölle maksettaviin avustuksiin. (Pihlaja 2010, 32 - 33.)

Järjestöt tarjoavat palveluita myös itsenäisesti ilman rahoitukseen perustuvaa kumpanuutta. Tällaisia järjestöjen tuottamia palveluja voi olla mm. erilaiset liikunta- ja urheilupalvelut, virkistys- ja harrastustoiminta, ympäristön- ja maisemanhoito sekä lasten ja nuorten vapaa-ajantoiminta. (Pihlaja 2010, 35.) Möttönen ja Niemelä (2005) listaavat järjestöille myös monia muitakin tehtäviä. Järjestöt lisäävät sosiaalista pääomaa ja hyvinvointia. Niiden avulla ihmiset saavat kanavan välittää ja huolehtia toisista ihmisistä sekä saavat aineksia rakentaa omaa identiteettiään. Järjestöt tarjoavat ihmisille väylän osallistua sekä toimivat äänettömien äänenä, toivon tuottajina ja innovaatiomoottoreina.

Ritva Pihlajan (2010) tutkimuksessa nousi yhdeksi keskeisimmäksi keskustelunaiheeksi kolmannen sektorin määrittelmä ja sen monitulkintaisuus. Osa hänen tutkimukseensa osallistuneista määritteli kolmanneksi sektoriksi vain perinteisen vapaaehtois-

voimin tehdyn työn. Järjestöissä tehtävä palkallinen ammattityö ei osan mielestä ollut enää kolmannen sektorin työtä.

6 PALVELUSETELI

MLL:n Kymen piirin ammatillisista perhepalveluista tehdään usein palvelun tilaajatahon eli kunnan sosiaali- tai terveystoimen puolelta maksupalvelusopimus. Perheet voivat saada kunnalta myös palvelusetelin, mikä oikeuttaa saamaan palvelua. (MLL.)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009) tuli voimaan 1.8.2009. Palvelusetelijärjestelmällä haluttiin lisätä asiakkaan valinnan mahdollisuutta, monipuolistaa palvelutuotantoa sekä edistää kuntien, elinkeinotoimen ja yksityisten palveluntuottajien yhteistyötä. Asiakas saa itse valita palvelun tuottajan omien mieltymystensä perusteella. Yksityisen sektorin tuottajat ja julkisen sektorin palveluiden tuottajat ovat tasa-arvoisessa kilpailutilanteessa. (Uotinen 2009, 76; Kunnat.net 2014b.)

Palvelusetelien soveltamismahdollisuudet ovat laajoja kuntien ja kuntayhtymien järjestämissä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Jos asiakkaalla ei ole mahdollisuutta valita palvelua tai palvelun tuottajaa, ei myöskään palveluseteliä voida käyttää. Muun muassa kiireelliset sosiaali- ja terveyspalvelut sekä tahdonvastainen hoito ja huolto ovat tällaisia palveluja. (Uotinen 2009, 77.)

Palvelusetelin käyttäjiltä edellytetään kykyä itsenäiseen päätöksentekoon. Palvelusetelipalvelut soveltuvat näin ollen huonosti niille asiakasryhmille, joilta tämä kyky on alentunut. Omaisten ja läheisten tuella hekin voivat palveluseteleitä käyttää. Jos asiakas ei voi käyttää palveluseteliä, tulee kunnan järjestää palvelut muuten. (Uotinen 2009, 77.)

Kaikki sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttäjät ovat oikeutettuja saamaan palvelusetelin. Kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon edustajan tulee kuitenkin ennen setelien myöntämistä arvioida henkilön avun tarve. Palvelusetelien arvo voi olla kaikille samansuuruinen tai se voi olla tulosidonnainen. Tulosidonnaisuus tarkoittaa, että asiakkaan tulot vaikuttavat setelin arvoon. Jos sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaan palvelut ovat asiakkaalle maksuttomia, on setelin katettava palvelun kustannukset kokonaan. Asiakkaan tai hänen perheensä toimeentulo tai asi-

akkaan elatusvelvollisuus eivät saa vaarantua omavastuun vuoksi. Tällöin palvelusetelin arvoa on korotettava. (STM 2014b.)

Kunnat pitävät luetteloa niistä palvelusetelien tuottajista, jotka ne ovat hyväksyneet. Näiden tietojen sekä palvelumaksujen tulee olla julkisesti saatavilla vaikkapa internetissä. Uotisen (2009) mukaan huomiota tulee kiinnittää myös niihin asiakkaisiin, jotka eivät osaa hyödyntää internetissä olevaa tietoa. Palvelujen tuottajien listan tuleekin olla esillä kunnan toimintayksiköissä, kuten esimerkiksi terveyskeskuksessa tai sosiaali-toimessa. (STM 2014b.)

Kunnan täytyy hyväksyä terveyden- ja sosiaalihuollon palvelujen tuottajat, joiden palvelujen ostamiseen palveluseteliä voidaan käyttää. Yksityisen palvelun tuottajat, jotka täyttävät yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta ja yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa asetetut vaatimukset, ovat merkityt ennakkoperintärekisteriin ja joilla ovat potilasvahinkolain mukainen vakuutus tai muu vastuuvakuutus, voivat olla kunnan hyväksymiä yksityisen palvelun tuottajia. Yksityisellä puolella tuotettujen palveluiden on vastattava kunnallisten palvelujen tasoa. Mikäli palvelujen tuottaja ei enää täytä näitä vaatimuksia, tulee kunnan perua hyväksymisensä palvelun tuottajana. (STM 2014b.)

Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko (2014) kannustaisi kuntia ottamaan palvelusetelit yhä rohkeammin käyttöön. Hänen mielestään palvelusetelien käytön vastustuksen verukkeena on edelleenkin se, että paikkakunnalla ei ole palvelun tuottajia. Risikon mielestä kuntien kannattaisi rohkaista uusia yrittäjiä lähtemään hoiva-alalle. Vastaus kuntien toiveisiin saada omalle paikkakunnalle työllistäviä hoiva-alan pieniä ja keskisuuria yrityksiä, voikin olla palvelusetelissä. Palveluseteli lisää Risikon mukaan asiakkaan valinnanmahdollisuuksia, parantaa palvelujen saatavuutta ja monipuolistaa paikkakunnan palvelutuotantoa. Palvelutarjoajien välinen kilpailu myös hyödyttää asiakkaita ja yhteiskuntaa.

Kouvolan kaupungin internetsivuilla todetaan, että palveluseteli on mahdollista saada tilapäiseen kotihoitoon, henkilökohtaiseen apuun ja yksityiseen hoiva-asumiseen. Omaishoidon asiakkailla on palvelusetelillä mahdollisuus saada harkinnanvaraista omaishoitoa. Asiakkaan ei ole pakko ottaa palveluseteliä vastaan, jolloin kaupunki järjestää palvelut omana toimintana tai ostopalveluina. Palvelusetelillä korvataan osa yk-

sityisen palveluntuottajan kustannuksista. Ylimenevän osan asiakas maksaa itse suoraan palveluntuottajalle. (Kouvola 2014d.)

7 PERHETYÖ

Perhetyö on perheiden arjen tukemista, joko perheiden kotona tai muualla. Perhetyötä toteuttavat monet eri tahot, kuten sosiaalityö, päivähoito, neuvolat, kotipalvelu, seurakunnat ja kolmannen sektorin toimijat. Palvelujen tarjoajat ja palvelumuodot ovat kuntakohtaisia. Suomen lait määrittävät kuitenkin joitakin vähimmäispalveluita, joita kuntien tulee tarjota. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 12 - 15; Vilén, Hansen, Janhunen, Kytöpuu, Salo, Seppänen, Seppänen & Tapio 2010, 24 - 29.)

Lastensuojelulaissa (417/2007) perhetyö on määritelty yhdeksi avohuollon toimenpiteeksi. Tällöin perhetyöhön kohdistuu lastensuojelullisia odotuksia. Lastensuojelussa toivotaankin, että perhetyön avulla huostaanotettujen lasten lukumäärän vähenee. Perhetyötä tehdään myös ennen kuin perheen tilanne on kriisiytynyt. Varhaisen tuen antaminen ja ennaltaehkäisy ovat tärkeässä roolissa perhetyön kentällä. Valistus- ja tiedotustyö, pieniin asioihin vaikuttaminen, arjen asioissa auttaminen ja selviämisen kokemusten antaminen ovat osa perhetyötä. (Järvinen ym. 2012, 12 - 13.) Perhetyötä voi olla esimerkiksi vanhemmuuden tukeminen, kasvatus- ja hoitomenetelmissä ohjaaminen, perheen vuorovaikutustaitojen tukeminen, perheen toimintakyvyn vahvistaminen uusissa elämäntilanteissa ja perheen sosiaalisten verkostojen vahvistaminen. (Vilén ym. 2012, 26.)

Perhetyöntekijä on ammattinimike niille työntekijöille, jotka tekevät perhetyötä. Perhetyöntekijän ammattinimikettä ei ole laillistettu. Laissa ei myöskään ole määritelty perhetyöntekijän koulutusohjaa. Useimmiten perhetyöntekijöinä työskentelevät ovat sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita sosionomeja tai sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneita lähihoitajia. (Vilén ym. 2010, 24.)

Perheen kanssa työskentelee perhetyössä usein samanaikaisesti monia ammattilaisia. Viranomaisverkosto voi olla perhetyössä laaja. Perhettä saattaa olla tukemassa terveys-, kasvatus- ja sosiaalialan ammattilaisia. Eri työyksiköiden ja hallintokuntien halutessa vaihtaa näkemyksiään asiakkaan tilanteessa on heillä oltava asiakkaan kirjalli-

nen suostumus asiasta. Moniammatillisessa yhteistyössä on tärkeää yhdistää eri toimijoiden osaaminen, jotta yhdessä sovitut tavoitteet saavutetaan. Moniammatillisessa yhteistyössä työntekijän oma ammatillisuus kasvaa ja hänen verkosto- ja vuorovaikutus-asiatuntijuutensa kehittyvät. (Järvinen ym. 2012, 92 - 94; Seppänen, Hansen, Janhunen, Kytöpuu, Salo, Seppänen, Tapio & Vilén 2010, 208 - 210.)

8 KYMEN PIIRIN AMMATILLINEN PERHEPALVELU

Ammatilliset perhepalvelut siirtyivät MLL:n Lasten- ja Nuorten Kuntoutussäätiöltä 1.1.2013 piirien tuotettaviksi. Ammatillisia perhepalveluita MLL:ssa tuottaa tällä hetkellä kuusi piiriä. Nämä ovat Lapin, Varsinais-Suomen, Satakunnan, Pohjois-Pohjanmaan ja Kymen piirit. Kymen piiri tuottaa kunnille ammatillisia perhepalveluita ostopalvelusopimusten puitteissa. Ammatillisia perhepalveluita on myös mahdollisuus ostaa kunnan myöntämällä palveluseleillä. Kymen piirin ammatillisia perhepalveluita ovat perhetyö, ryhmämuotoinen perhetyö, tehostettu perhetyö, vammaisen ja pitkäaikaissairaahan lapsen hoito sekä lasten- ja nuorten tukihenkilötyö. Suunnitteilla on aloittaa uutena palveluna Kouvolassa lapsiperheiden kotipalvelu vuoden 2014 aikana. Jokainen perhe otetaan perhepalveluissa huomioon yksilönä. Perheiden kanssa tehdään kirjalliset suunnitelmat, ja perheneuvotteluja käydään säännöllisesti. Kaikesta yhteistyöstä laaditaan perhetyönsuunnitelma. Sen laadintaan ja neuvotteluihin osallistuvat perhe, perhetyön tilaaja ja tuottaja. (MLL 2014c.)

MLL:n Kymen piirin ammatillisen perhetyön toimintatapa on asiakaslähtöinen ja voimavarasuuntautunut. Sen tavoitteena on tukea ja vahvistaa lasta ja perhettä normaalissa arjessa. Palvelun tilaajana toimii kunnan sosiaali- ja terveystoimi. Palvelusta tehdään ostopalvelusopimus. Asiakasperheet voivat myös saada hoitoon oikeuttavia palveluseleitä kunnalta. Perheet ottavat itse yhteyttä ammatillisten perhepalveluiden toimistoon ja tilaavat palvelun, kun sopimus tai palvelusetelit on myönnetty. Ammatillisen perhepalvelun palveluita voivat perheet ja yhteisöt tilata myös yksityisesti. (MLL.)

Kymen piirissä perhepalveluohjaaja vastaa perhepalveluiden koordinoinnista. Perhepalveluohjaajana on toiminut Virpi Meriläinen tammikuusta 2013 lähtien, kun ammatilliset perhepalvelut siirtyivät Kymen piiriin tuotettaviksi. Perhepalvelun puhelinpäivystys on auki maanantaista torstaihin kello 9.00 - 12.00. Perheet voivat silloin

soittaa ja varata palvelua. Perhepalveluohjaajaan voidaan olla yhteydessä myös sähköpostitse. Perhetyön suunnitelmien laadintaan ja neuvotteluihin osallistuminen sekä tilaus- ja laskutusasioista vastaaminen on myös osa perhepalveluohjaajan työtä. Aktiivinen yhteistyö kunnan toimijoiden kanssa ja yhteydenpito palvelun maksajaan esimerkiksi perheen sosiaalityöntekijään ovat osa työnkuvaa. (MLL.)

Ammatillista perhepalvelua tekevät perhetyöntekijät. Perhetyöntekijät ovat saaneet perhedytyksen tekemäänsä työhön. He ovat koulutukseltaan sosiaali- tai terveydenhuollon koulutuksen saaneita. Heidän työskentelytapansa on kuntouttavaa, omatoimisuutta korostavaa ja kotona selviytymisen taitoja tukevaa. Perheellä on mahdollisuus saada perhetyöntekijä perheeseen mihin vuorokauden aikaan tahansa. Työntekijöillä on vaihtelovollisuus. Työntekijöillä on kerran kuukaudessa ryhmätyönohjausta sekä perhetyöntekijäiltä. (MLL.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten- ja Nuorten Kuntoutussäätiöltä siirtyi kaksitoista tuntityösuhteista perhetyöntekijää 1.1.2013 Kymen piirin palvelukseen. Kouvolaan solmittiin vuoden 2013 aikana yksi uusi perhetyöntekijän sopimus. Perhetyöntekijöitä oli vuoden 2013 lopussa 16. Kuudella heistä oli päätyönä MLL:n tuntityö ja kymmenen teki sitä sivutyönään. (Ammatilliset perhepalvelut.)

Vuoden 2013 lopussa on Kouvolassa ollut ammatillisen perhetyön piirissä 25 perhettä. Perheisiin on pidetty yhteyttä tiedotekirjeellä kolme kertaa vuoden aikana. Siinä on kerrottu perhepalveluista ja asiankohtaisista asioista liittyen perhepalveluihin. Perhepalveluohjaaja on aloittanut palvelun arvioinnin kyselyn perheissä loppuvuonna 2013. Arviointi jatkuu vuoden 2014 puolella, jolloin siitä tehdään yhteenveto. Kyselyyn vastanneet perheet ovat olleet tyytyväisiä saamansa palveluun. (Ammatilliset perhepalvelut.)

8.1 Perhetyö

Vanhempien tarvitessa omaa aikaa jaksakseen tai vanhemman ollessa toipilaana perheelle voidaan tarjota perhetyötä. Myös monikkoperheille tarjotaan lastenhoitoapua. Perhetyö on kestoaltaan lyhytaikaista apua perheille. Perhetyössä tärkeintä on lapsen hoitaminen. Perhetyötä tehdään yhteistyönä sosiaalitoimen tai muun tilaajatahon kanssa. Lastenhoitoapua on mahdollista hankkia palvelusetelillä. (MLL.)

8.2 Ryhmämuotoinen perhetyö

Ryhmämuotoista perhetyötä on mahdollista tilata muun muassa erilaisiin tilaisuuksiin tai ryhmä voidaan koota yhteistyössä vaikka kunnan edustajien kanssa. Se tarjoaa lyhytaikaista lastenhoitoa ja perustuu ammatillisesti ohjattuun vertaistukeen. Ryhmämuotoinen perhetyö sopii ennaltaehkäiseväksi työmuodoksi. Siinä perheitä tuetaan arkielämän hallinnassa ja itsenäisessä selviytymisessä. Ryhmämuotoisessa perhetyössä on tarkoituksena vertaistuen ja arjen sujumisen lisääntyminen sekä harjaantuminen ja motivoituminen lapsiin ja kodinhoitoon liittyvissä käytännön asioissa. Erilaiset toiminnalliset harjoitteet, alustukset, keskustelut sekä lapsen ja kodin hoitoon liittyvät käytännön harjoitukset ovat työmuotoina ryhmämuotoisessa perhetyössä. (MLL; MLL 2014d.)

8.3 Tehostettu perhetyö

Tehostetun perhetyö osuus vuonna 2013 oli 3 prosenttia kaikista tilauksista. Tätä palvelua tilasivat sosiaalitoimi, vammaispalvelu ja lastensuojelu. Tehostettu perhetyö on säännöllistä ja kestoaltaan pidempiaikaista apua perheille lastenhoidossa tai vanhemmuuden tukemisessa. Perheellä voi olla ongelmia rajojen asettamisessa lapselle tai apua saa vaikka äidin synnytyksen jälkeiseen masennukseen. Perheitä voidaan auttaa vaikka sosiaalisten verkostojen laajentamisessa. (MLL; Ammatilliset perhepalvelut.)

Tehostettuun perhetyöhön kuuluu perhetyön suunnitelma, sekä alku- ja väliarviointeja tarpeen mukaan. Nämä tehdään yhteistyössä perheen ja tilaajatahon kanssa. Tehostetun perhetyön tilaajana toimii usein sosiaalitoimi. (MLL.)

8.4 Vammaisen ja pitkäaikaissairaana lapsen hoito

Eniten käytetty ammatillisen perhepalvelun muoto vuonna 2013 oli vammaisen ja pitkäaikaissairaana lapsen hoito. Sen osuus kaikista tilauksista oli 95 prosenttia. Palvelua käytettiin Kouvolassa omaishoidon päivien järjestämisiin. Näitä järjestettiin pääsääntöisesti arkipäivisin, mutta jonkin verran myös viikonloppuisin ja yön yli hoitoina. Omaishoidonyksikkö oli hoidon tilaajatahona. (MLL; Ammatilliset perhepalvelut.)

8.5 Lasten ja nuorten tukihenkilötyö

Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen on pääasia lasten ja nuorten tukihenkilötyössä. Kun palvelu aloitetaan, perheen ja tilaajan kanssa laaditaan tukisuhteen tavoitteet. Näitä tavoitteita tarkennetaan väliarvioneuvottelujen yhteydessä. (Ammatilliset perhepalvelut.)

Lasten ja nuorten tukihenkilötoimintaa järjestetään usein osana lastensuojelun avohuollon tukitoimia, tai sitä voidaan järjestää myös ehkäisevän lastensuojelun palveluna. Tällöin kysymyksessä ei ole lastensuojelun asiakkuus eikä päätöstä lastensuojelun avotoimista tehdä. Tukihenkilötoiminnassa tukea tarvitseva lapsi tai nuori tapaa omassa elinympäristössään tukihenkilön yhteisen tekemisen tai harrastuksen merkeissä. Tapaamiset ovat kestoltaan yleensä noin parin tunnin mittaisia, ja niitä voi olla viikon tai kahden välein. (Sosiaaliportti.)

Kunta voi itsenäisesti järjestää tukihenkilötoimintaa tai sitä voidaan tehdä kuntayhteistyössä. Kunnat voivat käyttää yhteistyökumppaneina myös kolmannen sektorin palvelun tuottajia. Ammatillisen tukihenkilötoiminnan palveluita on nykyään tarjolla myös ostopalveluina. Asiakkaalle myönnetään maksusitoumus, jos palvelu ostetaan järjestöltä. Järjestö tai muu palvelun tuottaja voi sitten laskuttaa kuntaa. (Sosiaaliportti.fi.)

Kouvolan kaupungilla on tukihenkilö- ja tukiperhepankki lasten sijaishuollossa. Uusia tukiperheitä koulutetaan 1 - 2 kertaa vuodessa. Toiminnassa oleville tukiperheille ja tukihenkilöille järjestetään säännöllisiä tapaamisia. Tapaamisia tukihenkilöillä ja tuettavilla on pääsääntöisesti kerran viikossa. Lapset käyvät tukiperheissä noin kerran kuussa. Kouvolassa tukiperheet ja tukihenkilöt ovat suurimmaksi osaksi lastensuojelun avohuollon käytössä. Myös sijaishuollossa käytetään tukiperheitä ja tukihenkilöitä esimerkiksi siirryttäessä sijoituspaikasta kotoon. Kouvolassa toimitaan niin, että sosiaalityöntekijät tekevät hakemuksen tukiperhe- ja tukihenkilöpankkiin, josta kartoitetaan sopiva tukiperhe tai tukihenkilö. (Turunen 2014.)

9 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Riikka Kurrin opinnäytetyössä (2011) tutkittiin Porin perusturvan yhteistoiminta-alueen lastensuojelun ja terveydenhuollon ammattilaisten näkemyksiä perhepalvelui-

den ja ostopalveluiden tilanteesta omalla toimialueellaan. Opinnäytetyössä käsiteltiin myös MLL:n Satakunnan piirin taustoja kolmannen sektorin toimijana, ja sitä miten sen perhepalvelut vastasivat kentän haasteisiin. Haastatteluissa kävi ilmi, että kaupungin yhteistyö kolmannen sektorin kanssa oli vielä vähäistä. Tämä saattoi johtua siitä, että työntekijät toimivat niiden toimijoiden kanssa, joiden kanssa he olivat tottuneet toimimaan. Yhteistyö voisi olla aktiivisempaan, jos organisaatiossa olisi henkilöitä, jotka olisivat tottuneet toimimaan kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. MLL:n Satakunnan piirin palveluiden katsottiin olevan enemmän ennaltaehkäisevää. (Kurru 2011.)

Yhtenä tutkimuskysymyksenä oli, millaisille perheille suunnatuille palveluille voisi olla tarvetta. Näiksi palveluiksi nousivat lapsiperheiden kotipalvelu, nuorille ja heidän vanhemmilleen suunnatut vertaisryhmät ja ammatilliset tukihenkilöt, perhesijoituspaikat ja koulujen aktivoiminen perheiden kanssa toimimiseen. (Kurru 2011.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piirin tuottamien perhepalveluiden käyttöä puolsi muun muassa järjestön hyvä maine ja pitkät perinteet. Järjestö edustaa lapsia ja perheitä, ja heillä oli hyvä asenne kehittämistyöhön. Työote oli hyvä ja heidän koettiin olevan vahvasti tässä päivässä. (Kurru 2011.)

Satakunnan ammattikorkeakoulussa on myös Johanna Eskola tehnyt vuonna 2011 opinnäytetyön Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piirille. Hän tutki Varsinais-Suomen piirin ammatillisten perhepalveluiden hoitopalvelujen käyttäjien tyytyväisyyttä ja palvelun kehittämistä. Kohderyhmänä olivat pitkäaikaissairaana ja vammaisen lapsen perheet. (Eskola 2011.)

Tutkimuksessa selvisi, että omaishoitajat ovat tyytyväisiä palveluun ja että he kokivat työntekijät luotettaviksi. Palvelu koettiin tutkimuksessa hyväksi, joten kehittämisside-
oita tuli ilmi vähän. Muutamina kehittämiskohteina mainittiin työntekijöiden vaihtuvuuden vähentäminen, palveluaikojen joustavuuden lisäämisen, mahdollisuus yöhoitoon ja miestyöntekijöiden lisääminen. (Eskola 2011.)

10 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Kiinnostuin MLL:n Kymen piirin tarjoamasta mahdollisuudesta tehdä opinnäytetyöni heille. Otin yhteyttä Kymen piirin toiminnanjohtajaan, ja tapasimme ensimmäisen kerran Kouvolassa MLL:n Kymen piirin toimistolla 20.1.2014. Tapaamisessa oli mukana myös MLL:n Kymen piirin perhepalveluohjaaja. Keskustelimme yhdessä siitä, mikä olisi tällä hetkellä heille ajankohtainen tutkimuksen kohde. Ammatilliset perhepalvelut ovat olleet reilun vuoden Kymen piirin tuotettavina. Nyt haluttiin tutkia, kuinka ammatillisten perhepalveluiden tuottamisessa ja yhteistyössä Kouvolan kaupungin toimijoiden kanssa on onnistuttu. MLL:n Kymen piirille ei ole aiemmin tehty ammatillisiin perhepalveluihin liittyvää opinnäytetyötä.

Yhteisten tapaamisten ja keskustelujen perusteella päädyimme siihen, että keskittyisin opinnäytetyössäni MLL:n Kymen piirin, tarkemmin Kouvolan alueen, ammatillisiin perhepalveluihin. Tutkimuksella haluttiin kartoittaa, tarjoaako MLL:n Kymen piirin ammatilliset perhepalvelut oikeanlaisia palveluita ja miten palveluita tulisi jatkossa kehittää, jotta palvelujen tarpeet ja tarjonta kohtaisivat. Tutkimuksen tavoitteena oli antaa MLL:n Kymen piirille ammatillisille perhepalveluille tietoa siitä, millaisiin lapsiperheille suunnattuihin ammatillisiin perhepalveluihin sen kannattaisi jatkossa panostaa ja miten jo olemassa olevia palveluita voisi kehittää.

Alustavan opinnäytetyösuunnitelmani esitin aloitusseminaarissa Kasarminmäellä Kouvolassa 13.2.2014. Tapasin MLL:n Kymen piirin edustajat ja ohjaavan opettajani vielä maaliskuun alussa vahvistaakseni opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ja teemahaastattelun runkoa. Lähetin sähköpostitse haastattelupyyntökirjeet sekä teemahaastattelun kysymykset 7.3.2014 kuudelle eri henkilölle (liitteet 3 ja 4). Viisi heistä edusti niitä Kouvolan kaupungin työntekijöitä ja tahoja, joiden kanssa Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin toiminnanjohtaja ja perhepalveluohjaaja olivat olleet yhteistyössä aikaisemmin. Yhden haastateltavan valinnassa sain apua ohjaavalta opettajaltani, ja hän edusti järjestöpuolta.

Tein haastatteluista yhden ryhmähaastatteluna (kaksi henkilöä). Henkilö B oli keskustellut esimiehensä kanssa opinnäytetyöstäni, ja he kokivat, että heidän on hyvä molempien olla haastattelutilanteessa. 17.3.2014 soittelin niille haastateltaville, joilta en vielä ollut saanut vastausta. Kahden kanssa sain sovittua haastattelun. Kaksi haastatte-

lupyynnön saaneista ei tällä hetkellä käyttänyt MLL:n Kymen piirin ammatillisia perhepalveluita omille asiakkailleen, koska heidän tarvitsemaansa palvelumuotoa ei ollut saatavilla. He kokivat, että heillä ei tällä hetkellä ole annettavaa tutkimukselle. Tarjosin heille mahdollisuutta vastata kysymyksiin kirjallisesti. Toinen heistä vastasi minulle sähköpostitse.

10.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen yhtenä tärkeimpänä eettisenä periaatteena pidetään luottamuksellisuutta ja yksityisyyttä. Haastateltaville on kerrottu ennen haastattelua, että he eivät esiinny omalla nimellään opinnäytetyössä. Haastateltavista ei myöskään kerrota tietoja, joiden avulla heidät voitaisiin tunnistaa. Haastattelujen tulokset on käsitelty luottamuksellisesti. Kun aineisto on käsitelty, niin se on sen jälkeen tuhottu. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 20.)

Tutkimuksen laadukkuutta voidaan tavoitella sillä, että tehdään hyvä haastattelurunko. Esittelin tekemäni haastattelurungon MLL:n Kymen piirin toiminnanjohtajalle ja perhepalveluohjaajalle, ja teimme siitä sopivan ajatellen haastateltavia ja tutkimuskysymyksiä. Haastattelujen laatua parantaa myös hyvä tallennuslaite. Testasin aina ennen jokaista haastattelua, että laite toimii ja mukana oli aina varaparistot. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 184.)

Luotettavan työn pohjana on aina tarkka dokumentaatio. Tutkijan tulee kertoa, mitä on tehty, miksi on tehty ja miten on tehty. Tutkimuspäiväkirjan pitäminen on yksi hyvä tapa pitää kaikki opinnäytetyöhön liittyvä muistissa. (Kananen 2012, 166 - 173.)

10.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni oli kvalitatiivinen eli laadullinen. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisen tutkimuksen kysymyksiin ei voi vastata määrällisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan arvolähtökohdat ovat aina läsnä. Ne vaikuttavat siihen, miten ymmärrämme tutkittavaa ilmiötä. Laadullisessa tutkimuksessa suositetaan tiedonkeruun menetelmiä, joissa tutkittavien näkökulmat ja ”ääni” pääsevät esille. Siksi juuri esimerkiksi teemahaastattelu, osallis-

tuva havainnointi ja ryhmähaastattelut ovat hyviä metodeja tiedon keruussa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161 - 164.)

Tutkittavien yksiköiden määrän ei tarvitse olla suuri laadullisessa tutkimuksessa. Aineistoksi riittää jo yksikin haastattelu tai aineistona voi olla joukko yksilöhaastatteluja. Saturaatiolla eli kylläisyyteen liittyvällä käsitteellä arvioidaan laadullisen tutkimuksen aineiston keruun riittävyys. Kun samat asiat alkavat kertautua haastatteluissa, on aineisto riittävä eli saturaatio on tapahtunut. Tällöin on olemassa tietty määrä aineistoa, jolla saadaan esiin teoreettisesti merkittävä tulos. (Hirsjärvi ym. 2013, 180 - 181.)

Tutkimuksen menetelmänä oli teemahaastattelu. Teemahaastattelussa ei kysymyksiä ole tarkkaan aseteltu ja sanamuodot eivät ole etukäteen tiedossa. Kysymyksiä ei tarvitse kysyä samassa järjestyksessä jokaisessa haastattelussa. Teemahaastattelu rakentuu-kin eri teemojen ympärille. (Hirsjärvi ym. 2013, 208.) Haastateltavien valinnassa otetaan huomioon se, että tutkittava ilmiö liittyy ja koskettaa heitä (Kananen 2012, 100). Haastateltavien valinnassa sain apua MLL:n Kymen piirin toiminnanjohtajalta ja perhepalveluohjaajalta. He toivoivat haastateltavan niitä henkilöitä Kouvolan kaupungin organisaatiossa, joiden kanssa he olivat tehneet yhteistyötä viimeisen vuoden aikana. Koin, että teemahaastattelun avulla haastateltavat saivat omin sanoin kertoa omia kokemuksiaan MLL:n Kymen piirin ammatillisista perhepalveluista. Kun kysymyksiä ei ole tarkkaan aseteltu, pystyy myös tekemään tarkentavia lisäkysymyksiä.

10.3 Aineiston käsittely

Nauhoitin kaikki haastattelut digitaalisella nauhurilla. Ennen nauhoituksia varmistin aina, että paristoissa oli riittävästi virtaa ja otin mukaani varaparistot. Testasin myös nauhurin toimivuutta ennen jokaista haastattelua. Nauhoitukset onnistuivat hyvin. Haastattelut tein haastateltavien työpaikoilla. Yhden haastatteluista tein ryhmähaastatteluna (kaksi henkilöä) ja kaksi muuta haastattelua olivat yksilöhaastatteluja. Haastattelut kestivät tunnin molemmin puolin. Haastattelut litteroin eli muutin kirjalliseen muotoon heti jokaisen haastattelun jälkeen. Haastatteluista jätin tarkat täytesanat pois litteroinnin yhteydessä, koska tutkimuskysymykset eivät vaadi kielen tarkkaa analysointia. Tutkimuksen aineistoksi sain neljä litteroitua teemahaastattelua, yhteensä 16 sivua ja yhden sähköpostivastauksen. Tutkimusaineistoni sisältää viiden ihmisen näkökulmat. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 138 - 141.)

Tulostin haastattelut litteroinnin jälkeen ja luin ne moneen kertaan läpi. Aineistosta alleviivasin ja poimin asioita, jotka nousivat esille. Muodostin tekstistä selkeästi erottuvia teemoja. Jokaisen teeman alle kokosin jokaisesta haastattelusta ne kohdat, joissa puhuttiin kyseisestä teemasta. Teemoittelu tein tekstinkäsittelyohjelman avulla. Haastateltavien henkilöllisyys ei paljastu tutkimuksen aikana. Tulosten tarkastelussa viitataan haastateltuihin henkilöihin satunnaisesti sijoittuvilla kirjaimilla A, B, C, D ja E.

11 TUTKIMUSTULOKSET

Esittelen tutkimustulokset aineistosta nousseiden teemojen mukaan. Teemoiksi muodostuivat yhteistyö, perheiden palaute, työntekijöiden koulutustausta, palveluiden tarve tulevaisuudessa sekä MLL:n Kymen piirin vahvuudet palvelujen tuottajana.

11.1 Yhteistyö

Haastateltavista henkilöistä kaksi mainitsi, että silloin, kun he olivat itse tilanneet Mannerheimin Lastensuojeluliiton ammatillisia perhepalveluita asiakkailleen, niin palvelut olivat tulleet Kotkasta. Kymen piirin ammatillisen perhepalveluiden toimisto muutti liikkeenluovutuksen yhteydessä Kouvolaan 1.1.2013 (Carpelan 2014). Kouvolan alueella kuusi kuntaa eli Anjalankoski, Elimäki, Jaala, Kouvola, Kuusankoski ja Valkeala yhdistyivät vuoden 2009 alussa. Haastateltava A totesikin:

”Mun kokemukset on kuntien yhdistämistä edeltävältä ajalta vuodelta 2008 ja ne aikaisemmat vuodet, jolloin olen ollut erilaisissa tehtävissä, jolloin jonkin verran siinä kunnassa, missä silloin olin työssä, niin niitä käytettiin. Olin esimiehenä silloinkin joten en ihan suoranaisesti itse niitä tilannut, vaan tiesin että niitä käytettiin.” (Henkilö A.)

”Silloin, kun mä olen niitä tilannu, niin ne tulivat Kotkasta.” (Henkilö B.)

Henkilön A mukaan hänen yhteistyönsä MLL:n Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden kanssa alkoi vähän niin kuin vahingossa. Hän oli ollut kokouksessa, jossa oli keskusteltu MLL:n ja Kouvolan kaupungin varhaisten palveluiden yhteistyöstä. Kokouksessa oli tarkoitus konkretisoida kuluvan vuoden yhteistyökuvioita. Siellä hän oli

saanut tietopaketin myös MLL:n ammatillisista perhepalveluista. Hän kertoi myös olleensa yhteyksissä MLL:n Kymen piirin toiminnanjohtajaan viimeisen puolentoista vuoden aikana.

Yhteistyön kehittämiseksi toivottiin, että siihen olisi nimetty myös yhdyshenkilöä. Koska ammatillisten perhepalveluiden koettiin suuntautuvan tietyille asiakasryhmille, niin Henkilö A toivoi yhdyshenkilöltä tiedotusta, jotta tieto palveluista leviäisi. Hän koki, että materiaalia ja sähköpostia tulee paljon, joten henkilökohtaiset tapaamiset olisivat parempi vaihtoehto sähköposteille:

”Tällaista materiaalia ja sähköpostia tulee niin paljon, että tota tuntuu, että paremmin näin keskustellen omaksuu sen, mitä tässä on nyt erilaista tai onko tää meille sopivaa vai ei ja mitä se maksaa.” (Henkilö A.)

Henkilöt A ja B olivat myös samaa mieltä, että henkilökohtaisissa tapaamisissa voisi tehdä palveluun liittyviä tarkentavia kysymyksiä. Vastaukset omiin kysymyksiin saisi saman tien.

Henkilöt A ja B kokivat, että yhteistyö pienessä kunnassa onnistui helpommin. Isommassa kunnassa on enemmän toimijoita tekemässä samoja asioita, ja joskus on vaikea mieltää, mikä on kenenkin tehtävä. Henkilö B toivoi tiiviimpää yhteistyötä, jotta kaupunki, MLL ja vaikka seurakunta pystyisivät yhdessä järjestämään toimintaa, vaikkapa leirejä.

Henkilö D kertoi, että yhteistyö on hänestä toiminut hyvin. Hän on puhelimitse saanut aina vastauksen kaikkiin kysymyksiinsä, ja häntä on aina neuvottu mieltä askarruttavissa asioissa. Perhepalveluohjaaja on ollut helposti tavoitettavissa, ja hän vastaa myös aina soittopyyntöihin. Hänen mielestään ei ole tarvetta yhteisiin palavereihin, koska yhteistyö sujuu muutenkin.

Haastateltavista kaksi mainitsi, että he ovat tehneet yhteistyötä MLL:n Kymen piirin ammatillisen perhepalvelun kanssa puolisen vuotta. He olivat uusia toimissaan, ja he olivat toimineet aiemmin muualla Kouvolan kaupungin organisaatiossa. Jatkuva vaihtuvuus yhteistyötahojen henkilöstön suhteen asettaa haasteita Kymen piirin perhepalveluohjaajalle, jotta hän saa tiedon siirtymään uusille yhteistyökumppaneille.

Järjestöpuolen edustajana Henkilö C ehdotti Kymen piirin ammatillisille perhepalveluille yhteistyötä eri vammaisjärjestöjen kanssa. Järjestöjen edustajat osaisivat kertoa eri vammaryhmistä, kohtaamisesta heidän kanssaan, avustamisesta ja toimimisesta yleensä. Kymen piirin ammatilliset perhetyöntekijät hyötyisivät hänen mielestään myös kokemuskouluttajien antamasta informaatiosta. Kokemuskouluttaja voi olla vaikka vammaisen tai pitkäaikaissairaana lapsen vanhempi, joka haluaa jakaa omaa tietämystään muille.

Järjestöpuolen edustajana Henkilö C ei tällä hetkellä tee yhteistyötä Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden kanssa. Hän on yhtenä toimijana sosiaali- ja terveysjärjestöjen avoimessa yhteistyöverkosto Voimaringissä. Samaan yhteistyöverkostoon kuuluu myös MLL.

11.2 Perheiden palaute

Kaikki haastatellut olivat saaneet perheiltä paljon positiivista palautetta Kymen piirin ammatillisista perhepalveluista. Etenkin perhetyöntekijöistä on pidetty paljon. Palvelua kuvailtiin laadukkaaksi, lähellä ihmistä olevaksi ja koko perheen huomioon otta- vaksi:

”Positiivista palautetta tulee sillai, että he on oikein tykästyneitä näihin hoitajiin. Niinkin tykästyneitä, että he ei halua koskaan suunnilleen, että siel vaihtuu se hoitaja. Oikein ovat tykänneet ja kokevat et hyö ovat ammattitaitoisia hoitajia.” (Henkilö D.)

Henkilö B kertoi, että eräs monilapsisen perheen äiti oli ollut pahoillaan siitä, että perheeseen menneet kaksi perhetyöntekijää eivät hoitaneetkaan kaikkia perheen lapsia, koska mitoitus sen suhteen, montako lasta per hoitaja saa olla, on tarkka. Äiti oli kokenut, että hän ei pääsytkään ilman lapsia asioilleen. Hän oli keskustellut asiasta MLL:n perhetyöntekijöiden kanssa, jotka olivat todenneet, että heillä on ohjeet tiettyyn mitoitukseen lasten määrän suhteen. Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden palveluohjaajan mukaan monilapsisissa perheissä työntekijä hoitaa niin monta lasta kuin se tapauskohtaisesti arvioidaan turvalliseksi. Tähän vaikuttaa lasten iät, kehitystasot ja persoonat. (Meriläinen 2014.)

Tällainen tapaus saa pohtimaan, että perheille pitäisi varauksen yhteydessä kertoa tarkkaan, millaisia säädöksiä ja ohjeita on, kun perhetyöntekijät perheeseen tulevat. Asioista varmaan keskustellaankin puhelimesta perheiden kanssa, mutta perheet eivät ehkä omaksu kaikkea uutta kuulemaansa heti. Niinpä olisikin hyvä, että asiat olisivat myös kirjallisena paperilla, jotta perheet voisivat palata sovittuihin yksityiskohtiin silloin, kun heillä olisi siihen aikaa. Näin säästyään mielipahalta puolin ja toisin.

Perheet ottavat mielellään vastaan kaiken saamansa avun. He eivät kyseenalaista esimerkiksi, miltä taholta ammatillinen tukihenkilö tulee:

”Kyllä vanhemmat useimmiten, ja ehkä nuoretkin ja lapset, olivat valmiit ottamaan sen tukihenkilön. Eivät he sitä niin kun millään lailla valikoineet, että sen pitää edustaa jotain tämmöstä tai tämmöstä tahoja, vaan kyllä mä luulen, että MLL olisi taustayhteisönä hyvinkin tervetullut. Kyllä mulla on tää käsitys.” (Henkilö A.)

Perheiltä on tullut palautetta siitä, että perhetyöntekijä pitää tilata kotiin todella ajoissa. Haasteellisiksi ajankohdiksi muodostuvat etenkin viikonloput, joihin on vaikea saada hoitajia sovituiksi:

”Asiakkaat kokee, että heidän pitää tietää todella paljon ennen, soittaa ja varata, että he saa sen varmasti onnistumaan.” (Henkilö D.)

Tällaista viestiä tuli perheiltä etenkin loppuvuodesta 2013. Henkilö D ajatteli sen johduvan siitä, että loppuvuodesta perheet laskevat jäljellä olevia omaishoidon päiviä, ja näin loppuvuosi useasti ruuhkautuu tilauksista. Hän myös uskoi, että ammatillisissa perhepalveluissa sillä on merkitystä, mihin ajankohtaan viikosta ammatillisen perhetyöntekijän yrittää saada kotiin. Varaukset painottuvat usein viikonlopuille. Arkipäivinä olisi helpompaa saada ammatillinen perhetyöntekijä kotiin.

Henkilön D mukaan infektioherkkien tai muuten herkästi sairastuvien lasten vanhemmat arkailevat perhetyöntekijän tilaamista kotiin, koska heiltä kuluu omaishoidon vapaa, jos hoitaja perutaan liian myöhään. Lapsi saattaa sairastua yön aikana ja tällöin peruminen seuraavana aamuna on jo myöhäistä. Peruuttamatta jätetystä tai edeltävänä arkipäivänä puolenpäivän jälkeen perutusta perhekäynnistä laskutetaan sovitun käyn-

tiajan mukaisesti. Perhetyöntekijät eivät mene perheeseen, jos perheessä on sairaita lapsia. Tämän perusteena on MLL:n ammatillisissa perhepalveluissa se, ettei perhetyöntekijä tartuttaisi taas seuraavaa perhettä kyseiseen sairauteen. (Meriläinen 2014.)

11.3 Työntekijöiden koulutustausta

MLL:n Kymen piirin ammatillisten perhetyöntekijöiden koulutustaustasta ajateltiin, että sen pitää olla vastaava kuin kunnan työntekijöilläkin on. Koulutustausta riippuisi siis työnkuvasta:

”Riippuu nyt vähän työstä. On se sitten sitä lähihoitajatasoa vai, jos tekee ammatillista työtä, niin pitää olla ammatillinen koulutus.” (Henkilö A.)

Henkilö A piti myös mietinnän arvoisena asiana lisäkouluttaa MLL:n ammatillisen perhepalveluiden työntekijöitä yhdessä Kouvolan kaupungin omien työntekijöiden kanssa. Tällaiset yhteiskouluttamiset ovat hänen mielestään olleet perinteisiä järjestökumppanien kanssa. Yhteistilaisuuksiin ovat voineet osallistua kaikki ne, joiden työn kohde on ollut sama.

Haastatelluista kaksi oli sitä mieltä, että ammatillisen perhetyöntekijän koulutustaustaksi sopisi lähihoitaja. He totesivat, että perhetyöntekijän asenne ja persoona ovat tärkeitä perheissä työskennellessä. Molemmat antavat myös kiitosta siitä, että MLL:n Kymen piirin ammatilliset perhepalvelut ovat valmiita ottamaan haasteita vastaan ja kouluttamaan henkilökuntaa uusiin asioihin. Tästä esimerkkinä oli pumppuhoitoisen diabeetikon hoito ja kehitysvammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten erityistarpeiden huomioon ottaminen.

Perheiden tulee opastaa perhetyöntekijät toimimaan oikein juuri heidän lapsensa kanssa. Perheet toivovat usein samaa jo perehdytettyä perhetyöntekijää kotiinsa. Henkilö D sanoikin, että Kymen piirin ammatillisista perhepalveluista on mennyt uuteen perheeseen heti ensikäynnille kaksi perhetyöntekijää, jotta liikkumavaraa perhetyöntekijöiden kesken on ollut. Henkilö D kiittelikin Kymen piiriä siitä, että se mahdollistaa useamman perhetyöntekijän perehtymisen lapsen ja perheen tarpeisiin.

11.4 Palveluiden tarve tulevaisuudessa

Lapsiperheiden palveluntarve Kouvolan seudulla tulevaisuudessa herätti kaikkien haastateltavien kanssa paljon keskustelua. Haastatteluissa nousi esille hyvinvointia edistävän ja perheitä vahvistavan työn merkitys. Lasten ja nuorten tukihenkilötyöllä on kasvava tarve. Henkilöt A ja B puhuivat niin sanotuista väliinpuotoajista. Näitä ovat ne lapset ja nuoret, jotka eivät saa ammatillista tukihenkilöä lastensuojelullisin perustein, eivätkä he täytä vammaispalvelun kriteerejä. Henkilö A totesi, että kaupungin tulisikin kehittää omia kriteeristöjään niin, että tukihenkilön saaminen olisi mahdollista myös näille niin sanotuille väliinpuotoajille.

Henkilö B puhui omista kokemuksistaan Kotkasta toimivasta Kymenlaakson ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n Aittistuvasta. Sinne ei välttämättä tarvitse olla lastensuojelun asiakkuutta. Siellä järjestetään esimerkiksi intensiivistä perhekuntoutusta päiväkuntoutuksena muutamana päivänä viikossa:

”Ja sit siellä on, mitä mä ajattelin vois olla, tämmöseen tukiperhejuttuun liittyen, niin tämmöstä yöhoitoa siellä myös annettiin. Että ois tämmönen paikka, mihinkä vois viedä yöksi lapsen siksi aikaa, että tota vanhemmat saa huilata yhden vuorokauden.” (Henkilö B.)

Keskusteluun nousi tarve tarjota yöhoitoa lapsiperheille jossain muualla kuin perheen kotona. Yhden vuorokauden lepo vanhemmille voisi auttaa heitä jaksamaan arjessa taas paremmin.

Henkilö D kertoi, että heidän toimialansa kohdalla asiakasmäärät lisääntyvät ja MLL:n ammatillisille perhepalveluille on enenemässä määrin tarvetta. Koska välillä asiakkaiden on vaikeaa saada perhetyöntekijöitä, niin hänen mielestään ehkä perhetyöntekijöiden määrää voisi lisätä. Etenkin alle kouluikäisten vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten vanhemmat toivovat, että heidän lapsensa voitaisiin hoitaa kotona.

Kymen piirin ammatillisilla perhepalveluilla on minimitilausaika kolme tuntia. Minimitilausaika rajoittaa perhetyöntekijän tilaamista heiltä. Useilla perheillä on tarve saada aamu- tai iltapäivällä muutamaksi tunniksi apua kotiin. Tällaisissa tapauksissa joudutaan siirtymään muiden palvelun tuottajien puoleen.

Henkilö A kertoi, että palvelusetelin käyttöä lapsiperheiden kotipalvelussa Kouvolassa on tarkoitus selvittää ja käynnistää toiminta vuoden 2015 aikana. Myös tilapäinen kotipalvelu voitaisiin toteuttaa palvelusetelillä. Kouvolan kaupunki onkin lähdössä etsimään niitä yhteistyökumppaneita, jotka voisivat toteuttaa palvelua palvelusetelillä. Niiden tarjoamaan kotipalveluun tulisi kuulua myös kevyet kotityöt, jos se on tarpeen perheen tilannetta ajatellen.

Henkilö E:n mielestä tulevaisuudessa tarvittaisiin palveluita perheiden äkillisiin tarpeisiin. Esimerkkinä hän kertoo asiakkaan sairastumisen, jolloin vanhemmat eivät pääse töihin. Äkillisiin tarpeisiin vastaaminen on kaikkien Kouvolan alueen palveluntuottajien kannalta haastavaa. On myös tilanteita, missä asiakas ei voi esimerkiksi osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaan käytöshäiriöiden vuoksi. Tällaisiin tilanteisiin olisi hyvä saada kokenut työntekijä.

Lapsi- ja perhetyön kenttä koettiin laajaksi. Kentällä on paljon toimijoita ja kokonaisnäkemyksiä siitä, mitä kaikkea on tarjolla, ei välttämättä ole kenelläkään. Henkilö A puhui asiakaspalautteen tärkeydestä myös Kouvolan kaupungin omista palveluista. Siitä selviäisi ehkä paremmin, mihin palveluihin asiakkaiden tarpeet tulisivat sijoittumaan ja millainen on tuleva trendi palveluiden suhteen. Kaikkea, mitä ihmiset toivovat, ei kuitenkaan voi koskaan toteuttaa. Henkilö A totesi myös, että kaikessa toiminnassa pitää aina miettiä myös taloudellista puolta. Hän pohtikin, että paikallisten asukkaiden, yhteisöjen, järjestöjen ja vapaaehtoistoiminnan olisi hyvä pyrkiä lisäämään ihmisten hyvinvointia. Kunta ei pysty yksin tuottamaan kaikkia palveluita, joten yhteistyötä muiden kanssa olisi hyvä tehostaa.

Henkilö C pohti lakisääteisten kaupungin vastuulla olevien palveluiden tuottamista. Hänen mielestään on oltava tarkkana siinä, että kolmannen sektorin vastuulle ei sysätä palveluita, joiden tuottaminen on lain perusteella kaupungin vastuulla. Etenkin, jos kaupunki on huonossa taloudellisessa tilanteessa, näin voisi käydä:

”Mutta jotenkin se mikä nyt puhututtaa kovasti, niin on tietysti se rajanveto, että ei mennä sitte tekemään sellasia asioita mitkä oikeesti on kaupungin vastuulla.” (Henkilö C.)

11.5 MLL:n Kymen piirin vahvuudet palvelujen tuottajana

MLL:n toiminnasta oli kaikilla haastateltavilla hyvin positiivinen kuva. MLL:n Kymen piirin ammatillisilla perhepalveluilla koettiin palveluntuottajana olevan Kouvolan alueella laajin valikoima lapsiperheille suunnattuja palveluita. Osa palvelun tuottajista keskittyy tuottamaan palveluita vain päiväsaikaan arkipäivinä. Se ei tällä hetkellä vastaa kysyntään. Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden tarjoamat palvelut iltaisin, öisin ja viikonloppuisin tulevatkin tarpeeseen:

”Tää laajuus, mitä MLL tarjoaa, ei ole oikeesti kellään muulla näillä palvelun tuottajilla. Illat ja viikonloput on niitä, mitkä tekee tästä semmosen halutun.” (Henkilö D.)

Haastatteluissa tuli ilmi, että MLL:n vahvuus oli kotiin annettavat palvelut. Henkilö D koki, että juuri kotiin annettavilla palveluilla kaupunki haluaa tukea niitä omaishoita- jia, jotka toivovat palvelun ehdottomasti kotiin. Perheille annetaan valinnan mahdolli- suus kotiin tarjottavan hoidon ja avohuollon yksiköissä tai perhehoidossa tapahtuvan hoidon välillä. Etenkin alle kouluikäisten lasten vanhemmat haluavat perhetyöntekijän kotiin. Osa perheistä taas haluaa pitää oman kotinsa vain oman perheen paikkana. Nämä perheet toivovat lapsen pääsevän omaishoidon vapaiden ajaksi hoitoon avo- huollon yksiköihin tai perhehoitoon. Perhe voi myös käyttää kotiin annettavaa palve- lua ja avohuollon yksikön tai perhehoidon paikkaa vuorotellen.

Henkilö A sanoi, että kaupungin pitää kilpailuttaa palveluntuottajia, jos toiminta on sellaista, että siihen säännöllisesti tarvitaan tietty määrä palvelua ja kunta ei itse sitä tuota. Ei ole mielekästä kilpailuttaa palvelun tuottajia, jos niitä ei ole montaakaan. Kolmen haastateltavan puheista kävi ilmi, että palveluntuottajia, esimerkiksi kotiin annettaviin lapsiperheiden palveluihin, ei Kouvolan seudulla ole montaa.

MLL:a pidettiin järjestönä tunnettuna, valtakunnallisena ja vakaana. Yhteistyö Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden kanssa koettiin hyväksi. Hyvänä pidettiin myös sitä, että iso organisaatio pystyy testaamaan toimintamallejaan ja levittämään niitä ympäri maata. Yhden vastaajan mielestä MLL:n ammatilliset perhepalvelut olivat yh- denvertaisia muihin palveluntuottajiin nähden.

12 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyössäni oli tarkoitus selvittää, millaisena yhteistyökumppanina MLL:n Kymen piirin ammatillisia perhepalveluita pidetään Kouvolan kaupungin lapsiperheille suunnatussa palvelutarjonnassa. MLL:a pidettiin yleisesti tunnettuna, valtakunnallisena ja vakaana järjestönä. Riikka Kurrun (2011) opinnäytetyössä saatiin samansuuntaisia tuloksia. Hänen opinnäytetyösään MLL puolesta puhuivat järjestön hyvä maine ja pitkät perinteet sekä se, että järjestö edustaa lapsia ja perheitä. Kurrun tutkimuksen mukaan MLL:lla koettiin olevan hyvä asenne kehittämistyöhön.

Kymen piirin kanssa yhteistyön tekeminen koettiin helpoksi, ja heidän ammatillisten perhepalveluiden tarjonta laajaksi. Henkilö D totesikin, että muut palvelun tuottajat eivät tällä hetkellä pysty vastaamaan heidän tarpeisiinsa samalla tavalla. Haastateltavista yksi toivoi henkilökohtaisia tapaamisia ennemmin kuin sähköpostiviestittelyä. Henkilökohtaisissa tapaamisissa voisi tehdä tarkentavia kysymyksiä palvelun sisältöön liittyen. Toisaalta yksi haastateltava koki, että hän on aina puhelimitse saanut hoidettua kaikki ammatillisiin perhepalveluihin liittyvät kysymykset. Tärkeintä ehkä onkin antaa säännöllisesti ajantasaista informaatiota palvelun tilaajatahoille.

Henkilö A toivoi yhdyshenkilöä yhteistyölle. Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden perhepalveluohjaaja tekee yhteistyötä niiden tahojen kanssa Kouvolan kaupungissa, jotka tilaavat heidän palveluitaan. Yhteistyötä heikentäväksi asiaksi tutkimustuloksissa nousi esille Kouvolassa kaupungin työntekijöiden vaihtuvuus niissä toimissa, jotka käyttävät Kymen piirin ammatillisia perhepalveluita. Haastatelluista kaksi mainitsi, että he ovat uusia omissa toimissaan ja yhteistyötä ei ollut tehty vielä pitkän aikaa. Kaupungin henkilöstön vaihtuvuus asettaakin perhepalveluohjaajalle haasteita, jotta hän pystyy tiedottamaan asioista oikeita henkilöitä ja tavoittaa varmasti kaikki palvelua käyttävät tahot.

Kymen piirin ammatillista perhepalvelua kannattaa mielestäni markkinoida myös suoraan perheille. Henkilön C ehdotus yhteistyöstä eri vammaisjärjestöjen kanssa on mielestäni hyvä idea. Hyöty yhteistyöstä olisi varmaan molemmin puolinen. Perheet osaisivat kysyä kunnalta mahdollisuutta käyttää MLL:n Kymen piirin ammatillista perhepalvelua. Mahdollisuus käyttää kunnan myöntämiä palveluseteleitä MLL:n Kymen piirin ammatillisiin perhepalveluihin antaisi lisää valinnan mahdollisuuksia perheille.

Vastaavasti MLL:n Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden perhetyöntekijät voisivat kartuttaa ammattitaitoaan eri vammaryhmistä. Kokemuskouluttajien antama informaatio perhetyöntekijöille olisi myös arvokasta.

Erityistä kiitosta tutkimustuloksissa saivat Kymen piirin ammatilliset perhetyöntekijät. Perheet kokivat heidät ammattitaitoisiksi, lähellä ihmistä oleviksi ja koko perheen huomioon ottaviksi. Perheet ovat usein niin kiintyneitä perhetyöntekijöihin, että haluavat aina saman henkilön kotiinsa. Perhetyöntekijän koulutus pohjaksi katsottiin lähihoitajan olevan sopiva. Huomiota haluttiin kiinnittää myös perhetyöntekijöiden asenteeseen ja persoonaan. Kiitosta tutkimuksessa sai myös MLL:n Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden aktiivisuus tarttua uusiin haasteisiin ja kouluttaa työntekijöitään.

Tutkimustuloksissa Kymen piirin ammatillisen perhetyöntekijän kotiin tilaaminen pitää perheiltä saadun palautteen mukaan tehdä todella ajoissa. Haasteellisiksi ajankohdiksi muodostuvat etenkin viikonloput, jolloin on vaikea saada hoitajia sovituksi kotiin. Henkilö D pohtikin perhetyöntekijöiden lisäämisen mahdollisuutta. Hänen toimialansa ammatillista perhepalvelu käyttävien asiakkaiden määrät ovat lisääntymässä. Etenkin alle kouluikäisten lasten vanhemmat toivovat monesti palvelua kotiin.

Tutkimustuloksissa tuli ilmi myös palveluiden tarve perheiden äkillisiin tarpeisiin. Lapsi tai vanhempi voi sairastua yhtäkkiä, ja perhe tarvitsee perhetyöntekijän kotiin. Tällaisiin äkillisiin tarpeisiin on Kouvolan seudulla vaikea saada tekijää.

Tutkimustuloksissa nousi esille hyvinvointia edistävän ja perheitä vahvistavan työn merkitys. Lasten ja nuorten tukihenkilötyöllä koettiin olevan kasvava tarve. Yöhoidon mahdollisuuden puolesta puhui haastateltavista myös useampi. Kymen piirin ammatilliset perhehoitajat työskentelevät perheissä kaikkina aikoina. Koska taloudelliset ajat ovat tiukat, niin uskon, että kaupunki ei palvelun maksajana ole aina valmis maksamaan perhetyöntekijää kotiin. Palvelusetelin käyttö yöhoitoon laajentaisi perheiden mahdollisuutta ostaa palvelu itse sieltä, mistä he haluaisivat. Palvelusetelin ollessa tietyn summan suuruinen maksaisivat perheet itse erotuksen. Omaishoitajalla on lain mukaan oikeus kolmeen vapaapäivään kuukaudessa. Kotiin ostettavana palveluna kolme omaishoidon päivää muuttuu kolme kertaa kahdeksaksi tunniksi. Tähän on syytä Henkilön D mukaan kotiin ostettavan palvelun kalleus. Olisiko kenties joskus tule-

vaisuudessa mahdollista, että Kymen piirin ammatillisella perhepalvelulla olisi oma yksikkönsä Kouvolassa? Ehkä uusi yöhoitoakin tarjoava yksikkö voitaisiin perustaa yhdessä kaupungin kanssa. Mukaan voisi tulla myös muita kolmannen sektorin toimijoita.

MLL:n Kymen piirin vapaaehtoistoiminnalla on myös merkittävä käyttäjäkunta Kouvolan alueella. Huonossa taloudellisessa tilanteessa on vieläkin tärkeämpää, että on taho joka pitää lapsiperheiden puolia ja on heidän edunvalvojansa. Möttösen ja Niemelän (2005) listaamat järjestöjen tehtävät toteutuvatkin MLL:n Kymen piirin toiminnassa hyvin. MLL:n Kymen piirin ja paikallisyhdistysten toiminta lisäävät sosiaalista pääomaa ja hyvinvointia Kouvolan alueella. Vapaaehtoistoiminnan kautta tarjotaan ihmisille väylä osallistua ja tuottaa hyvää niille, jotka tarvitsevat lähimmäistä.

MLL Kymen piiri ja Kouvolan kaupunki painottavat molemmat omassa palvelun tarjonnassa edistäviä ja ehkäiseviä palveluita. Sen voi todeta tarkastelemalla liitettä 2. Tukemalla lapsia, nuoria ja perheitä ajoissa voidaan säästää rahaa, koska korjaavat palvelut ovat kalliita tuottaa.

MLL:n rooli miellettiin haastatteluissa useasti vapaaehtoistoimintaa järjestäväksi järjestöksi. Tutkimuksessa haastatelleet puhuivat usein vapaaehtoisvoimin järjestettävistä toiminnoista kuten perhecummit tai perhekahvilat. MLL:n tuleekin järjestötasolla vahvistaa tunnettuuttaan myös ammatillisten palveluiden tuottajana. Heillä on hyvä maine, heihin luotetaan ja he ovat arvostettuja. Kaikki tämä vahvuus on mukana myös ammatillisissa perhepalveluissa, kunhan ne osataan markkinoida hyvin palvelua ostaville tahoille.

MLL:n Kymen piiri oli vuoden 2013 toimintasuunnitelmassa asettanut tavoitteeksi ammatillisten perhepalveluiden osalta, että palvelut olisivat tärkeä ja vakiintunut osa kuntien lapsiperhepalveluita ja että ne täydentäisivät Kymen piirin kunnille tarjoamaa palvelukokonaisuutta. Tavoitteeksi asetettiin myös palveluiden laadukkuus, niiden kehittäminen ja tuntityösuhteisten työntekijöiden määrän sopivuus vastaamaan kunnan kysyntää. Toimenpiteinä vuoden 2013 toimintasuunnitelmassa oli palveluiden aktiivinen markkinointi kunnille, hoitajien säännöllinen kouluttaminen ja rekrytointi sekä asiakastyytyväisyyskartoitus käyttäjiltä ja tilaajataholta. (MLL 2014c.)

Mielestäni teemahaastattelun avulla saadun aineiston analysoinnin jälkeen voidaan todeta, että MLL:n Kymen piirin ammatillisilla perhepalveluilla on paikkansa Kouvolassa lapsiperheille suunnatussa palvelun tuotannossa. Heidän palveluitaan tarvitaan, sillä esimerkiksi vammaisen ja pitkäaikaissairaana lapsen hoitoon ei ole saatavissa palveluita kovinkaan monelta palvelun tuottajalta tällä hetkellä. Kymen piirin ammatillinen perhetyö on onnistunut vastaamaan Kouvolan alueella hyvin palvelun tarpeeseen. Tutkimuksessa haastatellut toivat myös useasti esille Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden laadukkuutta. He ovat myös asiakkaiden pyynnöstä lähteneet kehittämään omaa osaamistaan ja ovat ajan hermolla toiminnassaan. Tutkimuksessa on tullut esiin, että asiakkaat kokevat, että palvelua ei aina saa kun sitä tarvitsee. Viikonlopuiksi ja illoiksi palvelun kotiin saaminen voi kestää pitkään. Tämä tutkimus tuo heille ehkä kaivattua tietoa siitä, että henkilökunnan rekrytoinnilla voitaisiin nopeuttaa asiakkaiden palvelun saantia.

13 POHDINTA

Tämä opinnäytetyö on työstetty tiiviissä tahdissa. Olen ollut omasta työstäni opintovapaalla kaksi kuukautta, jotta olen voinut keskittyä opinnäytetyön tekemiseen kokopäiväisesti. Muut sosionomi opinnot (AMK) olin jo suorittanut ja halusin kevään 2014 aikana saada opinnäytetyöni valmiiksi. Aloitinkin uuden aiheen, eli tämän opinnäytetyön, kanssa tammikuussa. Aihe on ollut minua kiinnostava ja inspiroiva. Minulle on sopinut työn tekeminen tiiviissä tahdissa.

Työstin ensin teoria osuutta ja pohdin sen jälkeen yhdessä MLL:n Kymenpiirin toiminnanjohtajan ja perhepalveluohjaajan kanssa näkökulmaa tähän työhön. Mielestäni meillä oli antoisia keskusteluja aiheen ympäriltä, ja he myös avasivat minulle uusia näkökulmia tähän aiheeseen. Olen saanut heiltä myös kannustavaa ja innoittavaa palautetta koko opinnäytetyöprosessin ajan.

Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluilla. Lähetin sähköpostitse kuusi teemahaastattelupyyntöä kysymyksineen haastateltaville. Henkilöistä vain yksi vastasi minulle tuon sähköpostin jälkeen. Olin uudelleen sähköpostitse ja puhelimitse yhteydessä muihin haastateltaviin. En saanut haastateltua kaikkia niitä henkilöitä joille haastattelupyynnön lähetin. Mielestäni sain kuitenkin paljon tietoa ja vastauksia kysymyksiin haastattelemltani neljältä henkilöltä sekä yhdeltä kirjallisesti vastanneelta. Laadullisessa tut-

kimuksessa ei Hirsjärven (2013) mukaan tutkittavien yksiköiden määrän tarvitse olla suuri.

Haastattelujen litterointi oli aikaa vievää. Litteroin jokaisen haastattelun nopeasti haastattelun jälkeen, jotta se olisi vielä hyvässä muistissa. Teemahaastattelukysymyksiä olisin mielestäni voinut vielä hiukan tarkentaa ja näin jälkikäteen olisin ehkä osaa niistä muokannut toisenlaisiksi. Haastattelutilanteet olivat minulle uusia, mutta ne sujuivat mielestäni hyvin.

Opinnäytetyön tekoprosessi on ollut opettavainen ja informatiivinen. Olen oppinut paljon tutkimuksen tekemisestä ja siihen liittyvistä prosesseista. Opinnäytetyön loppuvaiheessa olisin kaivannut itselleni työparia pohtimaan ja yhdessä keskustellen analysoimaan tutkimustuloksia.

Kymen piiri on jalkauttamassa ammatillisia perhepalveluita Lappeenrantaan ja Imatraan. Kun toiminta saadaan siellä käyntiin, olisikin mielenkiintoista tutkia, miten yhteistyö kaupungin tahojen kanssa on siellä onnistunut ja vastaako Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden tarjonta sillä suunnalla kysyntään. Toivonkin, että tästä tutkimuksesta on hyötyä, kun palveluita jalkautetaan Etelä- Karjalaan.

LÄHTEET

Ammatilliset perhepalvelut. MLL:n esite.

Carpelan, C. 2014. Sähköpostitiedoksianto 20.3.2014. Kouvola: Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piiri.

Eskola, J. 2011. Omaishoitajien näkemyksiä pitkäaikaissairaana ja vammaisen lapsen hoitopalvelusta. Opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38321/Eskola_Johanna.pdf?sequence=1 [viitattu 18.3.2014].

Halme, N., Perälä, M.-L. & Laaksonen, C. 2010. Yhteistyöinterventioiden vaikutus lapsiperhepalveluissa. Järjestelmällinen katsaus. Tutkimus. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 10/2010. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18. painos. Helsinki: Tammi.

Järjestämislaki HE 53/2013.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi: perhetyön arkea. Helsinki: Edita.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kouvola. 2014a. Kunnan organisaatio. Kouvolan kaupungin internetsivut. Saatavissa: http://www.kouvola.fi/material/attachments/5nm088taz/powerpoint/6HREIL0NB/Kaupunkiorganisaatio_2013_www-sivuilla.pdf [viitattu 12.2.2014].

Kouvola. 2014b. Lasten ja nuorten palvelut. Saatavissa:

<http://www.kouvola.fi/index/aikuisvaestolle/yhteystiedot/hyvinvointipalvelut/lastenjanuortenpalvelut.html> [viitattu 12.2.2014].

Kouvola. 2014c. Muut strategiat ja ohjelmat. Saatavissa:

http://www.kouvola.fi/material/attachments/intranet/perusturva/suunnitelmatjaraportit/5q3mnBWOU/LNHS_2010-2012.pdf [viitattu 12.2.2014].

Kouvola. 2014d. Palveluseteli. Saatavissa:

<http://www.kouvola.fi/index/aikuisvaestolle/sosiaalipalvelut/palveluseteli.html> [viitattu 10.2.2014].

Kouvola. 2014e. Lapsiperheiden palveluohjaus. Saatavissa:

<http://www.kouvola.fi/material/attachments/hyvinvointipalvelut/esitteet/Fkqyhv3cL/Lapsiperheidenpalveluohjaus.pdf> [viitattu 20.2.2014].

Kunnat.net. 2014a. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut, talous ja rahoitus.

Saatavissa: <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/asiakasmaksut-talous-rahoitus/Sivut/default.aspx> [viitattu 14.2.2014].

Kunnat.net. 2014b. Palveluseteli. Saatavissa:

<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/hallinto-jarjestaminen-tuottaminen/palveluseteli/Sivut/default.aspx> [viitattu 10.2.2014].

Kurru, R. 2011. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piirin perhepalveluiden kehittämishaasteet. Opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Saatavissa:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/35586/Kurru_Riikka.pdf?sequence=1 [viitattu 10.3.2014].

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä 24.7.2009/569.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta 3.8.1992/733.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Meriläinen, V. 2014. Sähköpostitiedoksianto 28.3.2014. Kouvola: Mannerheimin Lastensuojeluliitto Kymen piiri.

MLL. Tervetuloa MLL:n Kymenpiirin ammatillisten perhepalveluiden asiakkaaksi. Esite. Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

MLL. 2014a. Vuosikertomukset. Mannerheimin Lastensuojeluliiton internetsivut. Saatavissa: http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/4d9740a4dc4022d7a8595f6642edce10/1391698941/application/pdf/17521009/Vuosikertomus%202012_web.pdf [viitattu 6.2.2014].

MLL. 2014b. Historia. Mannerheimin Lastensuojeluliiton internetsivut. Saatavissa: <http://www.mll.fi/mll/historia/> [viitattu 6.2.2014].

MLL. 2014c. Piirit. Mannerheimin Lastensuojeluliiton internetsivut. Saatavissa: http://kymenpiiri-mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/15a347a13645bdc93b0c0877cd725d04/1391762513/application/pdf/124965/Kymen%20piirin%20toimintasuunnitelma%202013_111212.pdf [viitattu 7.2.2014].

MLL. 2014d. Piirit. Mannerheimin Lastensuojelun internetsivut. Saatavissa: http://lapinpiiri.mll.fi/koulutukset/ryhmamuotoinen_perhetyo/ [viitattu 6.3.2014].

Möttönen, S. & Niemelä, J. 2005. Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot. Keuruu: PS-kustannus.

OK– opintokeskus. 2014. Saatavissa: <http://ok-opintokeskus.fi/ok-opintokeskus> [viitattu 6.3.2014].

Perho, M. 2014. Lapsiperheiden palveluohjaus on uusi palvelumuoto. Kouvolan kaupungin tiedotuslehti 1/2014, s. 19.

Pihlaja, R. 2010. Kolmas sektori ja julkinen valta. Kunnallisan alan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut, nro 61. Sastamala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Perälä, M.-L., Halme, N. & Nykänen, S. 2013. Lasten, nuorten ja perheiden palveluja yhteen sovittava johtaminen. Opas 19. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. 2. painos. Tampere: Juvenes Print.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011. Valtioneuvoston internet-sivut. Saatavissa: <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf> [viitattu 24.2.2014].

Risikko, P. 2014. Palvelusetelin laajempi käyttö tukisi hoivayrittäjyyttä. Tiedote 17/2014. Saatavissa: <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1873438#fi> [viitattu 7.3.2014].

Salmi, M., Mäkelä, J., Perälä M.-L. & Kestilä, L. 2012. Lapsi kasvaa kunnassa – miten kunta voi tukea lasten hyvinvointia ja vähentää syrjäytymisen riskejä. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen julkaisu 1/2012. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90826/URN_ISBN_978-952-245-690-8.pdf?sequence=1 [viitattu 10.3.2014].

Seppänen, P., Hansen, M., Janhunen, T., Kytöpuu, K., Salo, S., Seppänen, S., Tapio, N. & Vilén, M. 2010. Perhetyön työkalupakki täydentyy. Teoksessa: Vilén, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, M. (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä: menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja, s. 208 – 210.

Sosiaaliportti. 2014. Avohuolto. Sosiaaliportin internet sivut. Päivitetty 24.10.2013. Lastensuojelun käsikirja. Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/> [viitattu 6.3.2014].

STM. 2012a. Sosiaali- ja terveystalvolutu koskeva lainsäädäntö. Saatavissa: http://www.stm.fi/sosiaali_ ja_ terveystalvolut/lainsaadanto [viitattu 24.2.2014].

STM. 2012b. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma KASTE 2012 – 2015. Sosiaali ja terveysministeriön julkaisu 2012:1. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=5197397&name=DLFE-18303.pdf [viitattu 17.2.2014].

STM. 2014a. Sote-uudistus osana kuntauudistusta. Saatavissa:

http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ ja_hankkeet/palvelurakenneuudistus [viitattu 14.2.2014].

STM. 2014b. Palveluseteli. Saatavissa:

http://www.stm.fi/sosiaali_ ja_ terveyspalvelut/asiakasmaksut/palveluseteli [viitattu 7.3.2014].

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Turunen, E. 2014. Sähköpostitiedoksianto 14.3.2014. Kouvola: Kouvolan kaupunki.

Uotinen, S. 2009. Palveluseteli. Helsinki: CC Lakimiesliiton kustannus.

Valtiovarainministeriö. 2013. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen. Saatavissa:

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ ja_ asiakirjat/03_muut_ asiakirjat/20131212Valtio/131212_vos_Lopullinen.pdf [viitattu 17.2.2014].

Vilén, M., Hansen, M., Janhunen, T., Kytöpuu, K., Salo, S., Seppänen, P., Seppänen, S. & Tapio, N. 2010. Perhe ja perhetyö. Teoksessa: Vilén, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, M. (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä: menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja, s. 24 - 29.

Wennberg, M., Oosi, O., Alavuotunki, K., Juutinen, S. & Pekkala, H. 2008. Sosiaalialan kehittämishankkeen tavoitteiden saavuttamisen arviointi. Sosiaalialan kehittämishankkeen loppuarviointi. Osaraportti 2. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:7. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavissa:

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3816.pdf [viitattu 10.2.2014].

Kasvun ja oppimisen sekä lapsiperheiden tukeminen

Lasten ja nuorten palvelujen johtaja

Elämän alkupolku

kasvatusjohtaja

Lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen palvelupäällikkö	Lapsiperheiden arjen tukeminen palvelupäällikkö
Varhaiskasvatusyksiköt	Perheiden varhainen tuki
Lasten hoidon tukeminen kotona	Perheneuvola
Neuvolatoiminta	

Opinpolku

opetusjohtaja

Kasvu, kehitys ja oppiminen palvelupäällikkö	Kasvun ja kehityksen varmistaminen ja ylläpito palvelupäällikkö
Perusopetusyksiköt	Lastensuojelun avopalvelut
Kasvun ja oppimisen tuki	Lasten sijaishuolto
Kouluterveydenhuolto	Perhetukikeskus

Nuoresta aikuiseksi

koulutus- ja nuorisajohtaja

Koulutus ja osaamisen kehittäminen palvelupäällikkö	Nuoren kasvun, kehityksen ja arjenhallinnan tukeminen palvelupäällikkö
Lukiot	Kasvatuksellinen yhteistyö ja ohjaus
Ammatillinen koulutus	Työpajatoiminta
Opiskeluterveydenhuolto	

	Edistävät palvelut	Ehkäisevät palvelut	Korjaavat palvelut
Kouvolan kaupungin lapsiperheiden palvelutarjonta	<ul style="list-style-type: none"> -Neuvolat -Avoimet perhepuistot -Kirjastot ja kulttuuritarjonta -Lapsiperheiden kotipalvelu -Varhaiskasvatusyksiköt -Perusopetusyksiköt - Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto -Perheoikeudelliset palvelut -Lapsiperheiden palveluohjaus -Nuorisotyö 	<ul style="list-style-type: none"> -Lapsiperheiden kotipalvelu -Perheneuvola -Kasvatus- ja perheneuvonta -Ehkäisevä perhetyö -Sosiaali- ja kriisipäivystys -Puhe-, fysio- ja toimintaterapia 	<ul style="list-style-type: none"> -Lasten sijaishuolto -Perhetukikeskus -Lastensuojelun avopalvelut
MLL:n Kymen piirin ja Kouvolan alueen MLL:n paikallisyhdistysten lapsiperheiden palvelutarjonta	<ul style="list-style-type: none"> -Kylämummi- ja vaaritoiminta -Kerhotoiminta -Tukioppilaat - Lasten ryhmähoito -Koulutukset ja vanhempain illat -Päiväkodit -Perhekahvila -Ammatillisesti ohjatut ryhmät -Perhekummit -Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -Vertaisryhmät -Tilapäinen lastenhoitoapu 	<ul style="list-style-type: none"> -Ryhmämuotoinen perhetyö -Lasten ja nuorten tukihenkilötyö -Perhetyö -Vammaisen ja pitkäaikaissairaalan lapsen hoito 	<ul style="list-style-type: none"> -Tehostettu perhetyö

Arvoisa vastaanottaja!

Olen aikuissosionomiopiskelija Satu Sinkkonen-Suomalainen Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyönäni tutkimusta Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden roolista Kouvolan kaupungin lapsiperhepalveluiden tarjonnassa. Opinnäytetyön tarkoituksena on myös selvittää, miten he voisivat tulevaisuudessa kehittää toimintaansa, jotta heidän tarjoamansa palvelut olisivat jatkossakin kiinnostavia. Toteutan tutkimuksen teemahaastattelu menetelmällä. Haastattelen Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin jo olemassa olevia yhteistyökumppaneita Kouvolan kaupungin organisaatiossa. Haastatteluilla haluan tavoittaa myös tulevaisuuden yhteistyökumppaneita.

Käytän haastatteluissa digitaalista nauhuria muistiinpanoja varten. Haastattelunauhat tulevat vain minun käyttöni. Ne hävitetään opinnäytetyöni ollessa valmis keväällä 2014. Kaikki vastaukset tullaan käsittelemään luottamuksellisesti. Opinnäytetyössä ei ilmene haastateltujen nimiä tai muita yksityisiä tietoja.

Tulen tekemään haastatteluja viikoilla 11 - 13. Haastattelun kesto on n. 45 minuuttia. Sähköpostin liitteenä laitan teemahaastattelun rungon tutustumista varten. Olisin kiitollinen, jos löytäisit aikaa haastattelulle. Haastateltavien panos on tärkeä opinnäytetyöni kannalta. Voit ottaa minuun yhteyttä sähköpostitse satu.sinkkonen-suomalainen@student.kyamk.fi tai puhelimitse xxx xxx xxxx.

Ystävällisin yhteistyöterveisin,

Satu Sinkkonen-Suomalainen

HAASTATTELUJEN TEEMAT

1. Taustatiedot
 - toimenkuva
 - työsuhteenkesto
 - toimialue, vastuualue
2. Kokemuksia Kymen piirin ammatillisista perhepalveluista?
 - Mistä sait kuulla Kymen piirin ammatillisista perhepalveluista?
 - Milloin kuudit?
 - Otitko itse yhteyttä heihin vai he sinuun?
 - Oletko kertonut heidän palveluistaan muille työkavereillesi?
 - Mitä palvelua olette tilanneet: perhetyö, ryhmämuotoinen perhetyö, tehostettu perhetyö, vammaisen ja pitkäaikaissairaana lapsen hoito tai lasten ja nuorten tukihenkilötyö
 - Millä kriteereillä perheelle valitaan palveluntuottaja?
3. Yhteistyö
 - Miten on toiminut?
 - Miten sitä voisi lisätä?
 - Kenen kanssa teet yhteistyötä?
 - Yhteistyö yleensä kolmannen sektorin kanssa?
4. Perheet
 - Perheiden kommentit (toiveet) palvelusta?
 - Miten perheet ovat ottaneet vastaan palvelun?
 - Mitä palautetta perheet ovat antaneet?
5. Työntekijät
 - Millaista osaamista kaipaisitte työntekijöiltä?
 - Millaista koulutus pohjaa?
 - Työkokemusta?
 - Oletko tavannut perheissä työskenteleviä?
 - Kouluttaminen?
6. Millaisia palveluita kaipaisitte?
 - Millaisilla palveluilla on kasvava tarve? Mitä palveluita puuttuu?
 - Miksi olette käyttäneet MLL:n Kymenpiirin ammatillisia perhepalveluita?
 - Miten MLL:n Kymenpiirin ammatilliset perhepalvelut täydentävät jo olemassa olevia palveluita?
 - Millaista sisältöä palveluun?
7. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin ammatillisten perhepalveluiden vahvuudet palveluiden tuottajana – näkemyksiä?